

1,50

Olster woorden

G. Bos-Vlaskamp
L.J.W. Keurhorst
A. te Kloeze
D. Steenbruggen
Th.J.M. Vlaskamp

Historische Vereniging 't Olster Erfgoed - Olst

Colofon

Samenstelling: G. Bos-Vlaskamp, L.J.W. Keurhorst,
A. te Kloeze, D. Steenbruggen, Th.J.M. Vlaskamp
Vormgeving: B.H.M. Zwijnenberg
Druk: Drukkerij De Kroon, Olst

© Historische Vereniging 't Olster Erfgoed - Olst
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of
openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie,
microfilm of op welke wijze ook zonder de voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorwoord

Een voorwoord schrijven in het woordenboek van het Olster dialect zou ik graag in ons dialect willen schrijven. Helaas ben ik de schrijf- en spreektaal van onze gemeenschap niet machtig.

Mede dankzij de hulp van veel Olsternaren kan ik het gesprokene echter wel verstaan en begrijpen. Een voor mij belangrijk gegeven om met onze inwoners in gesprek te komen en te 'voelen' wat mensen bezighoudt.

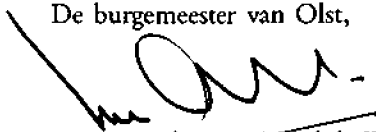
Alleen daarom al vind ik een uitgave van de werkgroep van het Olster Erfgoed van belang. Het legt daarmee de cultuur, de historie, de achtergronden van ons dorp vast. Het is goed dat voor ons nageslacht te bewaren. Een dialect moet je naar mijn mening niet alleen koesteren, maar ook bovenal trots op zijn en vooral ook spreken.

Ik hoop dat deze bundel hieraan een bijdrage zal leveren. Velen van ons zijn tweetalig, spreken Nederlands en hun eigen dialect. Mag ik u eens vragen in welke taal u 'denkt'? Ja toch uw moerstaal.

Ook om die reden verdient deze bundel volop aandacht en vooral veel lof.

Complimenten aan het 'Olster Erfgoed' die met deze uitgave haar naam meer dan eer aandoet.

De burgemeester van Olst,

mevrouw drs. M. Appel-de Waart.

Ter verantwoording

Enige jaren geleden bracht Sinterklaas - traditiegetrouw - in het begin van de maand december een bezoek aan een school voor basisonderwijs in de gemeente Olst. Sinterklaas meende er goed aan te doen bij zijn bezoek aan de hoogste groepen het ontwikkelingsniveau op taalgebied te testen. Hij vroeg aan de leerlingen het verschil te noemen tussen 'schöffien' en 'steugjen'. Het was wel een strikvraag, maar niemand kon de vraag beantwoorden omdat zij die woorden niet kenden.

Dat was een duidelijke aanwijzing dat het de hoogste tijd werd het Olster dialect *zwart op wit te leggen*. Niet omdat het dialect zou gaan verdwijnen, maar omdat heel veel karakteristieke woorden dreigden prijsgegeven te worden aan de vergetelheid.

De 'werkgroep voor dialect' - een afdeling van 'het Olster Erfgoed' - heeft zich dan ook tot taak gesteld zoveel mogelijk woorden uit het Olster dialect op schrift te zetten. Ook al bestaan er publicaties onder de naam 'Sallands dialect' - en terecht - toch blijkt dat er binnen Salland nogal grote verschillen bestaan wanneer men het dialect van het ene dorp vergelijkt met het dialect van een ander.

Zelfs binnen hetzelfde dorp is er verschil van het dialect in het ene huis vergeleken bij het dialect in een ander.

Dikwijls zijn deze afwijkingen terug te voeren naar de plaats waar ouders en grootouders woonden, die deze woorden meebrachten door verhuizing of huwelijk. Gevolg is wel dat niet alle Olsternaren alle woorden in deze bundel zullen kennen, want in de werkgroep bleek al dat er van huis tot huis andere woorden bestonden en nog bestaan. Anderen zullen weer woorden missen, mede door het feit dat wij voor deze uitgave niet gestreefd hebben naar volledigheid; het is een eerste inventarisatie, die te zijner tijd aanvulling kan krijgen. Ook zult u nu nog niet aantreffen: getallen, hulpwoorden met vervoegingen, aardrijkskundige namen

uit de omgeving en uitdrukkingen die voorkomen in de kring van middenstanders en ambachtslieden, zoals smeden, timmerlieden, slaggers enz. Dat is dan werk voor de toekomst. Wel zult u ontdekken dat er nog al wat woorden opgenomen zijn uit de sector van landbouw en veeteelt. Dat komt misschien door de samenstelling van de werkgroep, maar ook omdat - zeker in het verleden - de meeste Olsternaren betrokken waren bij het agrarisch gebeuren.

Het zal u misschien ook opvallen dat er heel weinig woorden te vinden zijn in het dialect, die te maken hebben met geloof, kerk en sexualiteit. Die terreinen waren vroeger zo heilig of zo taboe, dat men er niet over sprak, zeker niet in het dialect.

Bij het samenstellen van deze woordenlijst hebben wij ons verzekerd van een goede omschrijving in het Nederlands doordat we alles hebben voorgelegd aan de neerlandicus de heer J.A. Hartkamp. We zijn hem zeer erkentelijk voor de correcties die hij heeft aangebracht. Ook gaat onze bijzondere dank uit naar de heer ir. W. Timmerman, die het op zich genomen heeft de teksten drukklaar te maken. Ook willen wij graag de heer B.H.M. Zwijnenberg van drukkerij 'de Kroon' noemen met wie wij prettig samenwerkten bij de voorbereiding voor de druk.

We hopen dat ons werk mag bijdragen tot het instandhouden van ons dialect en dat misschien ook merkbaar zal zijn dat de tweetaligen van huis uit voorliggen bij anderen die later een talenstudie volgen. Deskundigen hebben daarop gewezen.

Mocht u reacties hebben op deze woordenbundel, dan ontvangen wij die graag op het adres:

A. te Kloeze, Kortricklaan 242, 8121 GW Olst of
Postbus 10, 8120 AA Olst.

De samenstellers: G. Bos-Vlaskamp
L.J.W. Keurhorst
A. te Kloeze
D. Steenbruggen
Th.J.M. Vlaskamp

Schrijfwijze en uitspraak

Wat de schrijfwijze en uitspraak aangaat, hebben wij ons laten leiden door de spellingsregels, vastgelegd voor de Sallandse streektaal door de IJsselakademie te Kampen en Dr. J. Bouwhuis, die ons toestemming gaven daar gebruik van te maken voor zover dat mogelijk was, gezien de verschillen in schrijfwijze en uitspraak in de regio's van Salland. Zo kennen wij niet de woorden met dubbele 'aa' en dubbele 'èè' zoals die hieronder staan vermeld; ook de voorbeelden 'delle' en 'gevuul' zijn niet van ons dorp. Ook hebben wij verkleinwoorden laten eindigen op '-ien', terwijl andere streken schrijven met '-ie'; we meenden n.l. dat deze verkleinwoorden eindigen met een neusklank.

Spellingsregels en uitspraak van klinkers:

- a in woorden als jappel (aardappel) en gaffeltange (oorworm).
Uitspraak als in Ned. pak.
- aa in woorden als aans (anders) en laand (land).
Uitspraak als in Ned. kaas.
- ä in woorden als ärm (arm) en plätte (voorhoofd).
Uitspraak: een korte klank tussen a en e.
- ae in woorden als haene (haan) en mekaere (elkaar).
Uitspraak: een lange klank tussen a en e.
- o in woorden als soppen (smeren) en motte (moedervarken).
Uitspraak als in Ned. hok en bot.
- oa in woorden als Roalte (Raalte) en koald (koud).
Uitspraak als in het Eng. war.
- oo in woorden als angeloop (bezoek) en pestoor (pastoor).
Uitspraak als in Ned. groot en boor.
- ö in woorden als mölle (molen) en Stöppelhaene.
Uitspraak als in Dui. (Köln).
- öa in woorden als böagie (boogje) en köagie (kaantje).
Uitspraak als in Fra. freule.
- u in woorden als zeltenputte (gierput) en gruppe (mestgoot).
Uitspraak als in Ned. put.
- eu in woorden als beuntje (boontje) en kneupie (knoopje).
Uitspraak als in Ned. beuk.
- e in woorden als blekken (blaffen) en delle (deel).
Uitspraak als in Ned. vest.
- èè in woorden als mèense (mens) en vèenster (venster).
Uitspraak als in Ned. militair.
- i in woorden als disse (deze) en rikken (afrasteren).
Uitspraak als in Ned. slim.
- ee in woorden als heerd (haard) en drie (drie).
Uitspraak als in Ned. weet.
- ie in woorden als stief (stijf) en wiege (wieg).
Uitspraak als in Ned. lief en bier.
- uu in woorden als huus (huis) en gevuul (gevoel).
Uitspraak als in Ned. muur.
- oe in woorden als noe (nu) en doeve (duif).
Uitspraak als in Ned. doen en boer.

Opmerking:

- * De klinkers a, o, e, u worden in open lettergrepen niet verdubbeld, behalve wanneer ze aan het eind van een woord staan. (bijv. mure en luu).
- * De tweeklanken (ei, ui, ou, enz.) zijn niet nader omschreven.

a

aalten gieren (mestvocht over het land brengen)

aaltenbak afgesloten houten of metalen bak, waarin gier naar het land gebracht wordt

aaltenkelder plaats om gier op te slaan

aaltenputte zie: 'aaltenkelder'

aaltenscheppe schep om gier over te brengen van de put naar de kar

aaltenkoare kar waar een aaltenbak op ligt

aaltenpompe pomp om gier op te pompen en zo over te brengen van de put naar de bak

aarnd arend

achendeel boterton voor 40 pond boter

achgeven goed opletten

achterbalken achterste gedeelte van de balken op de deel of in de schuur

achterdalekommen lett.: er achter neerkomen = de plank mislaan, er bekaaïd afkomen

achterdeure grote deur als ingang tot de deel of de schuur

achtereers achterstevoeren

achterènde achterste gedeelte

achterhekke hek achterop een boerenwagen

achterholt stuk hout, vastgemaakt aan een wagen of ploeg; daaraan worden de repen bevestigd waarmee de paarden een kar of ploeg moeten trekken

achterhuus bedrijfsgedeelte van een boerderij

achternoa achterna, achteraf

achtersteveuren achterstevoeren

achtertouw touw aan de achterkant van de wagen om in combinatie met het voortouw en eventueel met de wezenboom hooi of rogge op de plaats te houden

achteruutboeren 1. boeren met slecht resultaat,
2. alg.: financieel slecht gaan

aend ergens

- aens zie: 'aend'
affekoat 1. advocaat (drank), 2. advocaat (pleitbezorger)
aait altijd
ajuu(s) tot ziens (vgl.: adieu)
akeluk 1. erg (akeluk völle = erg veel), 2. akelig
akkederen overeenkomen
akkermännegien kwikstaart
alderbässend heel erg
alderbästend heel erg
alderjeketies heel erg
allange reeds lang geleden
allendonder iedereen
allengs langzamerhand
alleend alleen
allenig alleen
allees gelijk
allèns gelijk
allozie horloge
allozieketter horlogeketting
alloziekaste metalen ombulsel waarin het horloge werd beschermd tegen beschadiging
amböstig kortademig
ammekaere aan elkaar
ammoa allemaal
amperan nog maar net
anbossen oplopen (telt nogal aan)
anbrèken 1. aanbreken bv.: van een krentebrood,
2. beginnen, bv.: van een nieuwe dag
anbrengen 1. voltooien, volbrengen,
2. aanbrengen, aangeven
andach aandacht
anderweggens elders
andoon 1. aandoen, 2. zich kleden
angelooop niet aangekondigd bezoek van korte duur
angoan 1. te keer gaan, 2. even binnen wippen
anheugen ophogen

anbissen *ophitsen*

anhollen 1. niet verkopen, *bv. een kalf om er verder mee te fokken*, 2. aanbouden (doorgaan met), 3. staande houden, *bv. de politie*

ank *doodlopende rivierarm of diepe kolk ontstaan door een dijkdoorbraak*

ankéren *aanvegen*

ankieken 1. uitstellen (nog effen ankieken), 2. er tegenop zien (*r tegen ankieken*), 3. aankijken

ankom(de) *aanstaand(e)*

ankommen 1. kort bezoek brengen, 2. groeien

ankriegen *er op achteruitgaan (gezondheid)*

anlangen *aanreiken*

anleggen 1. nog even een borreltje pikken in een café, 2. aanpakken, te werk gaan, 3. aanleggen, 4. richten van een geweer

anlengen *verdunnen*

anlieken *gelijk maken, bv. van grond*

anmaeken 1. aanmaken, *bv. van de kachel*, 2. opschieten

anlopen *even binnen wippen*

annedoan *aangedaan, aangeslagen*

ampärt *bijzonder, afwijkend, afzonderlijk*

anneien *vastnaaien*

anpoaten *aansteken, besmetten m.n. van ziektes*

anpoten *opschieten*

anproaten *aanpraten, aansmeren*

anreien *voormelken, het melken op gang brengen*

anroan *aanraden*

äns *ergens*

anschrieven 1. aantekenen, *er nota van nemen als iets bijzonders*, 2. aanschrijven

anspreken 1. zieke bezoeken, 2. aanspreken, 3. aanstaan

anstèken 1. een borreltje pikken in een café, 2. aansteken (*kachel*), 3. aansteken (*ziekte*)

- ansteker** 1. iemand die vroeger de openbare verlichting bediende, 2. aansteeker
- anstoaan** 1. aanstaan, prettig vinden, 2. op rij staan, bv. *heef d'r nog a wat anstoan*
= *hij heeft veel koeien op stal*
- antrekken** 1. zich aankleden, 2. gevoelig zijn voor
- anvoeren** 1. wat meer voer geven, 2. aanvoeren
- anwinnen** verschijnselen dat de bevalling van bv. een koe nabij is
- anzeen** afwachten
- apenötte** pinda, apenoot
- ärmbuul** collectezak voor de armen
- ärmezier** lid van het armbestuur van de kerk
- ärfen** erwten
- ärfenstro** stengels en blad van het erwtengewas
- ärfengädden** stokken waarlangs de erwten opgroeien
- ärfensoep** snert
- ärfgoed** erfenis
- ärfhuus** veiling van een nalatenschap
- ärmood** 1. verdriet, narigheid, 2. armoede
- ärmhuus** huis bestemd voor arme mensen om er gratis te wonen
- ärven** erven
- ässie** pinda
- astoobleef** alstublieft
- azzewie** als wij

b

babbelegoegies *praatjes*

babbelegoesies *praatjes*

bäffien *front, gedragen door mannen en vrouwen*

bak *gevangenis, nor*

bakhuus *apart gebouwtje bij de boerderij, waar gekookt werd en waar men 's zomers ook wel woonde; meestal was daar een fornuisplot aanwezig*

balg *pens, buik*

balgzeerte *buikpijn bij mens of dier*

balie *1. houten ton, 2. overvolle kop koffie*

balken *1. balken (van een ezel), 2. hooizolder*

balkenbrie *balkenbrij*

balkhäze *kat*

bärgroo *één of meerdere palen waaraan de bergkap is vastgemaakt*

bärgspiele *1. vroeger: onderdeel van de woage, n.l.: een spijl als handvat om de bergkap omhoog te draaien of te laten zakken, 2. later: takelhandvat*

bärgstool *een driehoek van ijzer met een pin in de bärgroo gestoken; en daarop rustte dan de bärgwoage*

bärgwoage *toestel om de bärgkap naar boven of naar beneden te takelen*

bässend *heel erg*

bästend *heel erg*

bäts *roepnaam voor Bertus, Lambertus*

batse *platte schop*

beddetiek *stof als overtreksel voor de matras*

bedoon *bevuilen (in de broek doen)*

bedoan *bevuild, bv. ik hebbe mie bedoan van 't lachen = ik deed het in de broek van het lachen*

bedreten *sip, bv. bedreten kieken = sip kijken*

bedrieten *in de broek poepen; zich bedrieten = erg angstig zijn*

- 'béén 1. bieden, 2. been
 beer 1. nota, rekening, 2. mannelijk varken
 beeste koeien
 beestevleis koeievlees
 beffien front, gedragen door mannen en vrouwen
 begoavinge begaving, slawte, stuipen, toevallen
 begrääm 1. begraven (werkwoord), 2. begraven
 (verleden deelwoord)
 begraem zie: 'begrääm'
 begräf begraven (verleden deelwoord)
 begroten 1. een begroting maken, 2. er zin in hebben,
 3. aan het hart gaan
 bekken te keer gaan
 bekribbelen afdingen, zuinig aan doen
 beknooien 1. handig oplossen, 2. iets op een duistere ma-
 nier oplossen
 bekschavers mondorgelclub
 bekwoam 1. wordt gezegd van materiaal dat gemakkelijk
 te bewerken is, 2. nuchter (vrij van alcohol), 3. bekwaam
 belactofeld bedonderd, gek
 belèren dresseren
 belle 1. sliert, bv. snotterbelle = sliert snot onder de neus
 hangend. Fig.: een vies joch, 2. bel, bv. van een fiets, 3. le-
 lijk kledingstuk, 4. slonzige vrouw
 belzen 1. Belgische paarden, 2. soort pruimen
 benääm vooral, voornamelijk
 beneumen 1. een kind naar iemand noemen, 2. aanwij-
 zen, 3. benoemen
 berappen klaarspelen
 berig 1. erg, heel veel, bv. berig goed = heel goed,
 2. tochtigheid van een varken
 berregoanstied tijd om naar bed te gaan
 berrekaste bedstee
 berretiek zie: 'beddetiek'
 bescheid antwoord, bericht
 bessum bezem

bessumriese takken van berkehout om bezems van te maken

beste kaemer toilet

besteneerd mooiste kamer in de boerderij

bestenheerd mooiste kamer in de boerderij

bestriens schrijlingse zit op een paard of een fiets

beteun schaars

bettien beetje

betuun schaars

beugen 1. buigen, 2. aangeven van hoeveelheid, bv. 't beugt 'r van roepen = het zit vol met rupsen

beunen 1. stoeien, 2. hard werken

beuren 1. tillen, 2. geld innen

bewaarschole kleuterschool voor groep 1 en 2 van het huidige basisonderwijs

bèze 1. bes, 2. uitbrander

biebrengen aanleren

bieën bijen

biekans bijna

biekeuken bijkeuken

bieluchten met een lamp bijschijnen

biester 1. slecht, bv. biester weer = slecht weer,

2. in de war, bv. in de biester wèèn = in de war zijn

bie toeren zo nu en dan

biezitten 1. er bij zitten, er naast zitten,

2. uitdr.: 'r goed biezitten = in goede doen zijn

bigge big, vkl.: 'biggien'

biggien (vkl. van 'bigge') biggetje

bi'j ben jij?

bizzen 1. het door de wei hollen van de koeien met de staart omhoog uit angst voor rondvliegende horzels,

2. opjagen, bv. bij het werk

bläägn blagen (van sommige kinderen gezegd)

bladhärken 1. bladharken, 2. uitdrukking voor : dom werk doen door mindervolwaardige personen

blae 1. bladeren, 2. vellen papier

blauwe blomen *korenbloemen*
bleeren *schreeuwen, bv. van kwaadheid*
bleike *grasveld voor het bleken van de was*
bleikens *mazelen*
bleke *zie: 'bleike'*
blekken *1. hoesten, 2. blaffen, bv. van honden*
blenderen *opscheppen*
blender nog an toe *bliksems nog aan toe*
bleujen *1. bloeien, 2. tot ontwikkeling komen, bv. 't onweer bleujt = we krijgen onweer, aan de lucht te zien*
blievertien *tets of iemand met goede overlevingskansen*
blinden *1. grijze, vlinderachtige insecten, 2. sluitingen voor de ramen*
bloaren *blaren*
bloazen *blazen*
blome *bloem*
blood *bloed*
bloodbuul *zak waarin de ingrediënten werden gedaan voor het maken van bloodkoke*
bloodkoke *een soort bloedworst. Ingrediënten: bloed, rog-gemeel, spek*
bloo'n *bloeden*
bluisterig *opgezet gevoel in de buik of het hoofd*
boage *boog*
böagien *boogje*
boam *1. bodem, 2. boven*
boamdeure *bovendeur*
boamloage *bovenste laag van een vracht hooi of stroo*
board *1. baard, 2. boord, 3. hardboard*
bochte *draai, kromming, bv. in de weg*
böd *bord. Fig.: 'n böd veur de kop*
= eigenwijs, ongevoelig
bod *1. bericht, 2. bod (van bieden)*
böddenkaste *kast voor serviesgoed*
bode *1. postbode, 2. boete, bv. bij een proces verbaal; zie: ook 'bote'*

boek *buik*

boekreem *buikriem (om de broek op te houden)*

boekslaegen *snel op en neer gaan van de buikwand, bv. bij snelle ademhaling*

boek Sloan zie: 'boekslaegen'

boekzeerte *buikpijn*

boerenmoes *stampot van boerenkool*

boerenmoos zie: 'boerenmoes'

boeknecht *knecht als de plaatsvervanger van een gestorven boer*

boekschool *witte kool*

boezeroen *werkhemd, gedragen onder de kiel.*

Uitdr.: in blote boezeroen = zonder jas

bok *bok*

boks *1. broek, 2. looprek, 3. bronstig, bv.: van een geit of een ree*

bokse zie: 'boks'

boksenmoal *maaltijd 14 dagen voor het trouwen*

bolderen *1. stoeien, 2. ergens over struikelen*

bolkalf *1. stierkalf, 2. onbehouwen jeugdig persoon*

bölken *1. schreeuwen (met name van dieren), 2. hoorbaar opboeren*

bolle *1. stier, 2. bol*

bollebak *spook, bedreigend iets. Is ook de naam van een intussen afgebroken boerderij, annex woonhuis, in de Meente in Olst.*

böllegien *bolletje*

bollen *1. stieren, 2. bollen van bloemen en planten, 3. tochtig zijn bij koeien*

böllen *luid huilen*

böllies *lompe, onbehouwen jongen of kerel*

bollig *tochtig zijn van een koe*

bolstät *dier met een korte staart*

bolte *bout*

bolteren zie: 'bolderen'

böltien *boutje*

bongerd boomgaard
bongs pats, *bv.* bongs doar lag ze = pats daar lag zij
bongsen bonzen
bonke 1. fors persoon, 2. groot stuk, 3. heel veel
boomhouwer boomhakker
börg 1. gecastreerd varken, 2. waarborg, 3. borg
bosheuj pollen gras in het weiland, gemaaid en tot hooi verwerkt
boskazie wildgroei van struikgewas
bosschappen boodschappen
bosschoppen boodschappen
bössel borstel
bösselen 1. hard werken, 2. borstelen
böste borst
bote boete, *bv.:* bij bekeuring
bots 1. meteen, eensklaps, 2. onvriendelijk, 3. bots, recht op elkaar af
bottenkaste 1. ribbekast, 2. mager iemand
bottenzak vleespakket voor de werkers in de fabriekslagerij; speciaal bij Olba en Zendijk in Olst
botter 1. boter, 2. botter
botteren 1. ontstaan van boter uit melk, 2. goede relatie hebben, harmoniëren
botterfebriek zuivelfabriek
bottervleutien botervlootje
bouwen 1. ploegen, 2. bouwen
bouwmeestertien kwikstaart
brandewien brandewijn
breujen broeien, *bv.* van hooi
breujnös broeinest
breukien broekje
breun broeden
breur broer
breurtien broertje
brujen 1. brouwen, *bv.:* van bier, 2. met zwakke "r" praten
brik koets op 4 wielen met achteringang

broake groot, slecht onderhouden, bv.: 'n broake van 'n huus = een groot huis of een slecht onderhouden huis

broan braden

bröd 1. aantal eieren waarop gebroed wordt,

2. toekomstige, jonge bijen, die nog in de raat zitten

bröderties kleine aardappelen gesmoord in de schil

bröds broeds

broene beernd kruizemunt

broes schuim

broezen schuimen, bruisen

brökkies kleine brokken

bromme berisping

brommen mopperen

brommert 1. bromvlieg, 2. mopperpot, 3. bromfiets

brommig mopperig

brönnies grote, zware kerel

broodbuul zakje, waarin het brood werd meegenomen naar de school of het werk

brook 1. laag gelegen stuk land, 2. broek

brookspiepe broekspijp

bröselties aanbaksel

bröt achterklep van een sleepkar

brulfte bruiloft

brulftenneugers mensen die je komen uitnodigen voor het vieren van een bruiloft

brullen 1. schreeuwen, 2. heftig huilen

brummels bramen

buis 1. korte jas, 2. buis

buje bui

bukkem bokking

bukkien bokje

bullegien kleine stier

bulsink bunzing

bult 1. hele boel, stapel, 2. puist, 3. bochel

bungertien kleine boomgaard

bunne 1. vloer waar de koeien met de achterpoten op staan,
2. looppad achter de koeien
bussel ronde mand van twijg, bu voor pruimen
butendät afgezien daarvan
buujgien buitje
buul 1. zak. vkl.: 'buultien', 2. beweeglijk jongetje
buultien (vkl. van 'buul') zakje
buugen zie: 'beugen'

C

carpion *wagen op 4 wielen met veren eronder, getrokken door één paard-laadbak met rechtopstaande vanden-voorop zitruimte voor 2 personen met daaronder meestal een opbergkastje*

cent 't elle *1. iets dat één cent per el kostte, 2. fig.: iets van lage kwaliteit*

cent 't pakkien *pakje voor één cent in de grabbelton op de Olster kermis vóór 1940*

complimenten *1. eisen, veel noten op de zang, 2. de groeten, 3. woorden van waardering*

d

daaldersplaetse 1. lett.: plaats voor een daalder, 2. fig.: een goede plaats of rang voor weinig geld

daegs 1. overdag, 2. voor iedere dag

daengs overdag

dagdurig de hele dag door

daghuur 1. geld dat een daghuurder per dag verdient, 2. werkzaamheden per dag, bv. op daghuur goan = zich beschikbaar stellen voor werkzaamheden per dag

daghuurder dagloner

dagwerk 1. lett.: werk voor één dag, 2. fig.: tijdrovend werk

dakhäze kat

dale omlaag, naar beneden

daele zie: 'dale'

dalejassen dahlia's

daliassen dahlia's

dammert struik, soort conifeer, soms geknipt in een bepaalde vorm

dan d'r bie dan nog erbij, bovendien

deerne meisje (zonder minderwaardigheidsaccent)

deerntien klein meisje

dèken 1. deken, 2. rieten dak, 3. hoofdpriester van een regio

dèle 1. gedeelte van de boerderij waar de koeien en het jongvee staan, 2. dorstvoer

dèlen proces van het hard worden van klei

dèlendeure deur naar de deel

dempig kortademig

denen 1. in betrekking zijn, 2. diensttijd vervullen in militaire dienst, 3. alg.: dienen

denne 1. denneboom, 2. die, gindse

dent die

deurkelten tintelend gevoel in de vingers bij een hevige kou

deurkommen er doorheen komen

deur mekaere goan omgang hebben met

deur mekaere lopen *omgang hebben met*
deurslag 1. *instrument van leerbewerkers*, 2. *vergiel*,
3. *copie via carbonpapier*
deursleppen *er doorheen helpen*
deursloan 1. *overdrijven*, 2. *geheimen openbaren*,
3. *spoelen van de was*
deurzeen 1. *doorkijken*, 2. *door hebben*
deuze 1. *toilet*, 2. *doos*
diessels *distels*
dikkeboeksoamd *vastenavond*
dikke jennen *gedopte, volgroeide lommerse snijbonen*
dikkejennensoep *soep van die bonen*
dikke melk *gerecht van melk, aangezuurd met karnemelk*
dildallen *onzeker op de benen staan*
disse deze *(enkv. en mrvd.)*
dissend deze *(enkv.)*
doargunder *ginds*
doarumme *daarom*
doesterig *slaperig, suf*
doeve duif *vgl.: 'duufien'*
doezen *toestand van half slapen, half waken*
dökke deuk
dollen ijlen
donderkoppen 1. *wolken die onweer teweeg brengen*,
2. *kikkervisjes*
donderskind *betiteling van lastig mens of dier*
dooiert *sloom persoon*
dook 1. *doek*, 2. *luijer*
döppers *doperwten*
döpperties *doperwtjes*
dore *eierdooier*
dörmen *durven*
dorre 1. *dor, flets*, 2. *nergens interesse voor hebben*, 3. *niet erg fit, bv. zo dor as 'n zeke kippe = zo slap als een zieke kip*
dösmölle *dorsmolen*
dössen *dorsen*

drammen zeuren

dramschute zeurpiet

dree drie

dree de weggen op drie plaatsen

dreekleizoer 1. driekwart klinker, 2. stoethaspel

dreekwarten niet volwaardig persoon (driekwart)

dreepäppe koe met drie spenen

dreestikken 1. plagen, 2. een spel

dreestikkerije plagerij

dreestikkerd een plagerig mens

drei bocht

dreikonte 1. wispelturig mens, 2. koket meisje, 3. ongedurig mens

dreimölle draaimolen

dreiörgel draaiorgel

dreischute 1. lett.: draaimolen, 2. fig.: wispelturig iemand

dresserkoare kar op twee wielen voor één paard-hoge opstand tussen paard en kar-zitplaatsen, twee boven de wielen met instap achter. Met name te gebruiken om zonder veel gevaar een paard te dresser

dreuge stoan toestand van een koe die niet meer gemolken wordt

dreuge zetten koe niet meer melken i.v.m. de komst van het volgerde kalf

driefwark 1. term voor alle soorten aandrijfmechanismen, 2. motor die cutter en wolf aandrijft (slagersterm)

drieten poepen

drietert bang iemand

drieterig 1. aan de schijt, diarree, 2. bang

drietzak bang iemand

driever 1. drevel, 2. drijver, bv. bij de jacht, 3. opjager, bv. mens of dier dat andere mensen of dieren opjaagt

drillepiet 1. kleine tol, 2. koket meisje

drinkensbussien

drinkenskrukien krutkje of busje, meestal van blauw emaille, dat men meeneemt naar het land of naar de fabriek om uit te drinken

droa 1. langzaam, traag, 2. drukkend (van het weer gezegd)

droadnaegel 1. spijker, 2. vervelend persoon,

3. langzaam persoon

drosies opschepperij

drumme daarom

drummeltien klein kind, dreumes

drup 1. drop, 2. druppel

druppien 1. glaasje drank, 2. dropje, 3. klein borreltje,

4. druppeltje

dummelen toestand van half waken, half slapen

dummelig 1. vergeetachtig, 2. slaperig

dummeltien klein kind, dreumes

duufien (vkl. van 'doeve') duifje

duvelsneigoaren parasietplant

duveltien 1. kleine duivel, 2. kleine kachel vroeger gebruikt

voor de warmte, om de was te koken en om heet water te maken bij het slachten

dwärsbonke dwarsligger, iemand in de oppositie

e

èem eventjes

èemder zie: 'achterholt'

èemolder iemand van gelijke leeftijd

èempies eventjes

èemvölle evenveel

èemwels net zo goed, toch al

eenderweggens op één plaats

éénpeerdsspullegien boerderij te bewerken met één paard, gezien de oppervlakte

eenspan constructie van hout of ijzer voor de kar of de wagen, waartussen het paard loopt

eerappels aardappelen

eerbèzen aardbeien

eerpels aardappelen

eersens in het begin, vooraf

effen 1. eventjes, 2. glad

egée nie niet eens, helemaal niet

eggel bijdehand mens (onsympathiek), haaiebaai

egils nie zie: 'egée nie'

eierkôrf 1. korf voor vervoer van eieren, 2. aanduiding voor: lijf en leden

eilêver ooievaar

ekertien eekhoorn

ellenmêter handelaar in stoffen

elm elf, elfde

empe mier (miegempe = mier die vocht achterlaat dat prikkelt) (miegen = pissen)

empenstät 1. niet te vertrouwen mens of dier, 2. zenurwachtig mens of dier

ende 1. eind, 2. heel eind, heel stuk

enkeld 1. een enkele keer, soms, 2. alleen maar, 3. tenger

ens nie niet eens

ente 1. ent (ofenten = een ent van een boom op een andere boom tot groei brengen, 2. eend

entenei *eendenei*
entennös *eendenest*
entenjacht *eendenjacht*
entenvére *eendeveer*
entie toe *een klein stukje worst van het uiteinde van de worst*
entie too *zie: 'entie toe'*
van epscheuten *1. benaming voor onbekend persoon, 2. benaming voor mens of dier, die/dat als lui overkomt*
erankommendonderen *met woeste vaart naderen*
èten *eten*
ètenstied *tijd voor de warme maaltijd*
etgreun *gras na de eerste snede*
etter *1. wondvocht, 2. nare vent*
eugien *oogje of gaatje*
eurtien *1. inhoudsmaat, 2. oortje (van hoofd of kopje), 3. muntstuk*
èven *eventjes*
èverdassen *hagedissen*

f

falderaps *vreemd*

febrick *fabriek*

fedusie *vertrouwen*

feëkse *bijdehante vrouw*

fees *feest*

feidel *dweil*

feile *dweil*

feilen *dweilen*

fenoal *helemaal*

fenuus *fornuis*

fenuuspot *grote pot waaronder gestookt wordt om iets te koken; het geheel heeft een binnen- en een buitenpot; de binnenpot heeft twee oren waaraan die uit de buitenpot getild kan worden*

fesoenuk *fatsoenlijk*

fetuten *in uitdr.: nije fetuten = nieuwe ideeën of nieuwe manieren*

fidderen *rillen, trillen*

fien *1. tenger, 2. streng godsdienstig, 3. fijn, niet grof, 4. schraal (van de wind)*

fiesterd *koukleum*

fiesterig *guur en nat weer om van te huirveren*

fietiekäter *slechte koffie (van de tweede trek)*

fikkeheukien *bedstee die het dichtst bij de haard ligt*

filesepee *fiets*

filseteren *feliciteren, gelukwensen*

fitsien *een klein beetje*

flädde *1. rafel, 2. kapot, 3. koeiestront*

flärre *zie: 'flädde'*

fleems *1. onduidelijk, vaag, 2. bleek, vermoeid uiterlijk*

flere *draai om de oren*

fleren *1. iets wegsnijten, 2. draai om de oren geven*

flesse *fles*

flessien flesje

fleus dikke laag gras

flikkerieje 1. weerlichten in de verte,

2. een goed handeltje

flossig los, zacht, bv.: van turf (flosturf)

fluite 1. fluit, 2. leuke, jonge meid

fluitiesholt vlierhout of wilgehout, waarvan in het voorjaar fluitjes kunnen worden gemaakt

flokkeren flikkeren

fobels denneappels

foeke 1. valse vrouw, 2. fuik, 3. kneep, bv.: doar zit de foeke = daar zit 'm de kneep, 4. narigheid, bv.: in de foeke zitten = in de narigheid zitten, 5. maling, bv.: in de foeke nemen = in de maling nemen

foekepot een blik of bloempot, bespannen met een gedroogde varkensblaas. In het midden van die bespanning zit een rietje vastgemaakt, dat met een natgemaakte hand op en neer wordt bewogen. Er ontstaat een donker geluid. Het is een vastenavondgebruik.

foeken de foekepot bespelen

foekerig 1. kleding die te ruim zit, 2. bang, angstig,

3. rimpelig, bv. oude aardappels

foeksen vlug en slordig iets in elkaar naaien

foekvel gerimpelde huid. Men zegt dit van zeer oude mensen, maar ook van oude aardappels

foesterd buikwind, scheet

foezel slechte jenever

foggelen waggelend lopen

fokseren forceren

fosse 1. een bosje, een handvol, een pluk, 2. heel veel (met name daar waar men weinig verwachtte)

fotse zie: 'fosse'

Fottum Fortmond, een buurtschap in de gemeente Olst

frätsen fratsen, kuren

fussien verkleinwoord van 'fosse'

futsien zie: 'fussien'

g

- gaeren** verzamelen, vergaren, rapen
gaffeltange oorworm
gädde behoorlijk lange stok, bu. voor geleiding van bonen-
 ranken of als hengel om te vissen
gaegien gaatje
gaetien gaatje
galbak zeurbak, etter
galle 1. fut, pit, durf, 2. gal, galblaas
gangs bezig, aan de gang
gangsgaon aan de slag gaan
gärmscheten garven doorgeven van de wagen naar de berg
gärmscheter iemand die bezig is met 'gärmscheten'
gärre zie: 'gädde'
gärrebessem bezem, gemaakt van berkenhout
gas een aantal (meestal zes) garven bij elkaar gezet en
 samengebonden
gassen opzetten van garven tot een gas of gast
gast zie: 'gas'
gäste gerst
gasten zie: 'gassen'
gasterd 1. vies persoon, 2. onbetrouwbaar persoon
gasterig vies, smerig
gätärrie bah!, vies!
gavel tweetandige vork
gedoan uitgelaten, vrolijk
gee strook gemaaid gras
geekamme hellende strook gemaaid gras
gèloar pees, zeen
geerne graag
geil onweersachtig
geiselen rennen
gèle guze geelgors
gelte jong vrouwelijk geslachtsrijp varken

gengelen doelloos slenteren

gepse gesp

geschronseld geschaafd (bv. de huid)

gesluns 1. ingewanden van een geslacht dier, 2. afval van een geslacht dier

gesteurig rustig voort

getelink merel

gevaer paard en wagen

gevoor gevaar

gevrèet 1. wormstekige aandoening, bv.: in fruit,

2. overvloedig en onmatig eten, 3. snuit, gelaat

gewodden mee opschieten, bv.: 'k kan d'r niks mee

gewodden = ik kom er niet verder mee

gewölfte gewelf

gewönnen zie: 'gewodden'; uitdr.: 'k kan d'r niks mee gewönnen

giebel lachebek

gier 1. gier, 2. uier, 3. aalt

giespelen vlug lopen

giezel ijzel

giezelen ijzelen

gils nie helemaal niet

glad oppgeruimd, bv.: 't is glad om 't huus = het is netjes rond het huis

gleufien (vkl. van 'glieve' of 'gleuwe') gleufje, kiertje

gleujnig gloeiend

gleum 1. geloven (w.w.), 2. gleuven, kieren (m.v.)

gleuve 1. geloof, 2. gleuf, kier. vkl.: 'gleufien'

gleuven 1. geloven (w.w.). Ook: 'gleum'; 2. gleuven, kieren (m.v.)

gliem gleuven, kieren

glieren glijden

glierbaene glijbaan

glieve gleuf, kier. vkl.: 'gleufien'

gloepen gluren

gloepend geweldig

gloeperd *gluiperd*
 goande *druk*
 goandewggens *geleidelijk*
 goans *lopend, b.v.: 'n uur goans = afstand van een uur lopen; ongeveer vijf km*
 goaren *garen*
 göllen *1. schreeuwen, 2. het geluid van de wind die om het buis giert*
 göte *1. spoelkeuken bij de boerderij, 2. goot*
 götendrieter *aanduiding voor een stadsmens (lett.: iemand die in de goot poept)*
 götengat *gat in de muur van de 'göte' om het schrobwater af te voeren, schrobgat*
 götennät *slechte koffie*
 gouw *vlug*
 grammetierig *mopperig, nors*
 grammieterig *mopperig, nors*
 grei *spul, gerei*
 grente *zie: 'grinte'*
 grepe *viertandige riek*
 greuts *verwaand*
 greutsigheid *verwaandheid*
 grienderig *guur en vochtig*
 grinte *1. grind, 2. stuk grond met grind erop*
 gröalen *leedvermaak hebben*
 groamboan *aanzeggen van een sterfgeval*
 groamboader *iemand die een sterfgeval aanzegt*
 groambrood *speciaal gebakken brood voor de maaltijd na de begrafenis*
 groamstoete *zie: 'groambrood'*
 groavenbrood *zie: 'groambrood'*
 groavenstoete *zie: 'groambrood'*
 grofvae *grootvader*
 grondholt *balk op de grond in een koestal waarin de 'rep-pels' vaststaan*
 groot wèen *met nauwe relaties hebben met ...*

gropmoo grootmoeder

grös gras

grösert 1. mens, die houdt van veel fruit, 2. dier, dat houdt van veel groenvoer

grösnikke lomp mens

grote bonen tuinbonen (ook wel boerentenen genoemd)

grötien graatje

grotmoo grootmoeder

grundel grendel

gruppe 1. mestgoot in een stal, 2. greppel voor afwatering, 3. aanduiding voor de rivier de (Gelderse) IJssel

gruppenloper een koe die met de achterpoten in de mestgoot staat

grus 1. zonder bezwaar, 2. niet bang

gunder ginds

guren het doorlaten van kaf, stof of koren bij een zoldering waar kieren in zitten

h

haarumme zie: 'boarumme'

hächen *bijgen*

haene *haan. vkl.: 'haentien'*

haenträd 1. *klein beetje (lett.: stap van een haan),*

2. *bloedstipje in een ei*

haentien (*vkl. van 'haene'*) *haantje*

haeren *scherp maken van een zeis.*

Met een hamer (haerhamer) wordt op het snijvlak van de zeis geklopt; dat snijvlak wordt boven een klein aambeeld (haerspit) gehouden.

haerhamer *hamer om te 'haeren'; zie aldaar*

haerspit *aambeeld gebruikt bij het 'haeren'; zie aldaar*

hakke 1. *hak, bv. van een schoen,* 2. *tuingereedschap om onkruid te verwijderen*

halfscheid *de helft*

halsholt *stuk hout of ijzer met riemen eraan, waarmee twee paarden verbonden worden met de disselboom*

handebreed *maat ter breedte van een hand*

händig *handig*

hansen *handschoenen*

hapschere *goed gebekt persoon*

härdenbärger 1. *zuinig persoon,* 2. *vasthoudend persoon bij koop en verkoop*

härmeltien *hermelijn*

hässen *voorteken dat een bevalling bij een paard nabij is (door het vochtig worden van de tepels)*

hässens *hersens*

hät *hard*

hätte *hart*

hättelijk *hartig, pittig*

hee *hij*

heemoa *helemaal*

heerd 1. *de mooie kamer van een boerderij,* 2. *haard*

- heisteren** 1. stoeien, 2. drukte maken
heite heet
hekkepos paal waaraan een hek wordt vastgezet
hellig kwaad, boos
helligkop iemand die erg gauw kwaad wordt
helken een zeel binden om een aantal (meestal zes) korenschoven (garven) om die zo als een 'gas' of 'gast' bij elkaar te houden
hemskneupien 1. bloemensoort, 2. hemdsknoopje
hemptrok borstrok
hendoon 1. rustig omgaan met lastig iemand, 2. mooi weer spelen met iemand
hen en weer 1. retour, 2. negatieve wens, bv.: krieg 't hen en weer = je kunt barsten
heufkese hoofdkaaas
heufpiene hoofdpijn
heujwaegen 1. langpootmug, 2. hooiwagen
heurig 1. bang, 2. gehorig
hiemen piepend ademen
hiep hakbijl (met een kort handvat)
hilde bergruimte boven de koeien
hinkepärken volksspel voor meisjes (op èèn been springen van het ene vak in het andere, in een figuur uitgetekend op de grond)
hoake baak (uitdr.: uut 'n hoake = uit z'n fatsoen)
hoaken haken als handwerk
hoarumme uitroep tot paarden voor wending bij het ploegen aan het einde van een voor
hoed lichaam (bv.: kränge in de hoed = zich ziek voelen)
hoeken hurken (bv.: op de hoeke zitten = gehurket zitten)
hof tuin (groentetuin). vkl.: 'höffien'
höffien (vkl. van 'hof') tuintje
höken beentje lichten
hökkerig stram, houterig, stijf, kreupel
holbak bak voor houtvoorraad bij het fornuis of de kachel
holt hout

- holtbak** zie: 'holbak'
höltenbuis stijve kerel, houten klaas
höltenkloas zie: 'höltenbuis'
hölterig houterig
höltien houtje
hölties houten schaatsen
hondeblome paardebloem
hondebloom paardebloem
hondsheurig slordig
hood hoed
hook hoek (uitdr.: van hook = afwezig)
hookpos hoekpaal
hoonder kippen, patrijzen
hoonderen rondscharrelen
hoondergat gat in de deur waar de kippen naar binnen en naar buiten kunnen
hoopwärk meer, veel, meer kwantiteit dan kwaliteit
hörken niet opschieten
horrel iets waar speling in zit (zie: 'rok')
höttien een poosje
hotumme zie: 'hoarumme'
houwelen speels bijten van een hond
houwen slaan
hubberen rillen van de kou
huisterig winderig, stormachtig
hukke? welke, wat voor soort?
hum hem
humme uitroep om opzij te gaan, vooral naar koeien en paarden
hup heup
huugeren bunkeren
huushenne iemand die veel thuis zit
huussien 1. huisje, 2. W.C., vaak op enige afstand van het huis

i

iegen *zich inhouden, zich beheersen*

ieje *jj, u*

iemenschoer *bijenstal*

iestrement *meestal gezegd van een paard, dat kwaadwillig, onhandelbaar is*

inbrèker *1. egoïst, 2. inbreker*

inedoekt *ineengedoken*

in ens *ineens*

inschunen *ophitsen, ingeven, influisteren*

instrement *zie: 'iestrement'*

integen *1. tegen, 2. tegemoet (integen gaan = tegemoet gaan)*

inzolten *in de pekel leggen, bv.: vlees, bonen enz.*

j

jaapse flinke snee

jaegen 1. jagen, 2. rijden (soms ook om "hard" rijden aan te duiden)

janever jenever

jännechiesmärk markt tijdens vrije dagen van de dienstmeisjes in mei (Raalte)

japse flinke snee

jenzen doordouwen

joarig 1. jarig, 2. in uitdr.: dan bi'j nog mit joarig = dan hangt je wat boven het hoofd

joawè 1. jawel (positief bedoeld: accoord), 2. jawel (negatief bedoeld: dat had je gedacht!), 3. aarzelende reactie in de zin van dat het ja en nee kan zijn

jochteren herrie maken, stoeien

joechteren zie: jochteren

joekel een groot iets

jökken jeuken

jökte jeuk

jörk jurk

juustement juist (als bevestiging)

k

kääts uitroep om een poes weg te jagen

kaboengs de dreun waarmee iets of iemand ergens tegen-aan komt

kaenemölle karmolen

kafmölle zeefmolen om het kaf van het koren te scheiden

kammenet kabinet, legkast

kamnet zie: 'kammenet'

kamp hoog gelegen stuk grond voor akkerbouw of weiland

kante in 'an kante' = netjes, verzorgd

kantig netjes, verzorgd

kappittelstökkies langwerpige bloedkralen

kapoeris 1. stuk, kapot, 2. dood

kapoerum zie: 'kapoeris'

kapoeter erg groot (gezegd van voorwerpen)

kapotdoon groot geld wisselen in klein geld

kapsienders capucijners

kärke kerk: als gebouw en als kerkdienst

kärkvolk mensen op weg naar, aanwezig bij of op de terugweg van een kerkdienst

karmejakken klagen, zeuren

kärmejakken klagend zeuren

kärmse kermis

kassmaks geluid van iets dat met een plof neerkomt

kaste 1. om iets groots aan te duiden, bv.: 'n kaste van 'n huus = een groot huis, 2. kast, 3. gevangenis

käts helemaal

katteliek katholiek

keerl 1. kerel, 2. kern van de stam van een eikeboom

keern 1. vegen, 2. keren

keldermotte pissebed

kemel aanduiding voor een dier dat zeer groot is

kelte kou

keren zie: 'keern'

- kermejakken** *klagen, zeuren*
keune *biggen*
keze *kaas*
kidde *klein paard*
kiefte *kievit*
kiekdeuze *kijkdoos*
kiekkaste *1. poppenkast, 2. televisie*
kienen *1. uitlopen van aardappels, 2. een spel*
kiere *kier, spleet*
kiessien *kalfje*
kieuwen *1. wangen bij de mens, 2. kieuwen bij vissen*
kinderlère *catechesatie voor kinderen*
kinnebak *onderkin en wang*
kirre *klein paard*
kissien *1. zitplaats voorop de boerenwagen met een opberg-
ruimte er onder, 2. kistje*
kissieskeerl *marskramer*
kistentuug *beste kleren die bewaard werden in een kist*
klabäts *uitdrukking voor de plof waarmee iets neerkomt
bij een val op de grond*
klabätse *karwats*
klabätteren *1. met veel lawaai neervallen, 2. hardlopen van
een paard, 3. rennen van een op hol geslagen paard*
kladde *1. bepaalde hoeveelheid, 2. klad, inktvlek, 3. gedroog-
de poep of vuil aan het achterwerk van een dier*
kladden *1. knoeien, 2. meervoud van kladde*
kladderig *1. miezerig (van het weer), 2. kliederig (van het
haar)*
klädderig *zie: 'kladderig'*
klapholt *dun hout. Utdr.: zo maeger as 'n klapholt
= erg mager*
klapstät *een soort langstelige goudrenet*
klassinieren *gezellig praten*
kleedwaegen *boerenwagen met een wit kleed als over-
kapping*
kleisteren *onbeheerst lopen*

- kleppen** *steeds weer komen zeuren*
klepkonte *iemand die telkens weer komt zeuren*
kleppermanswark *slordig werk, ondeugdelijk werk*
klerazie *kleding*
kletskonte *veelprater*
kleuven *kloven*
klike *etensrestje*
klikien *zie: 'klike'*
klikke *zie: 'klike'*
klikkien *zie: 'klike'*
klipse *verduistering van de zon of de maan. Uitdr.: klipse in de pot = vastendag*
klokhuus *1. vitale inwendige organen van een dier, 2. zaadhuis van appels en peren*
klokke *1. kloek (kip met kuikens), 2. klok*
klökeren *zie: 'klöteren 2'*
klompenmaeker *1. klompenmaker, 2. vader van een tweeling*
klongels *1. voorwerpen die niet zo best van kwaliteit zijn o.a. kleren, 2. kloten*
klophengst *1. hengst waarbij één of beide teelballen niet zichtbaar zijn, 2. grote, onbenullige vrouw*
klöteren *1. kleine karweitjes opknappen, 2. napluk van appels en peren (soms door ze van de boom te schudden)*
klötteren *zie: 'klöteren'*
klumpies *klompjes*
klungelen *werken zonder op te schieten*
klungels *zie: 'klongels'*
kluppel *constructie van hout of ijzer waaraan een paard een kar of een ploeg kan trekken*
knappen *1. botsen, 2. knallen, 3. breken*
knärre *1. eigenwijs iemand, 2. oud en taai (oale knärre), 3. klein en bijdehand*
knäs *knars, kraakbeen*
knästerbötties *kraakbeen*
knästeren *1. knarsen, 2. knarsetanden*

- knee knie.** *Mrv.: knene of kniene*
kneewaegen kniebolte
knene knieën
kneuren kreunen *van plezier of van onbehagen*
kniene 1. knieën, 2. konijn. *vgl.: 'knientien'*
knientien *(vgl. van 'kniene') konijntje*
kniepen 1. zuinig doen, 2. knippen (pijn doen), 3. knippen *(bang zijn)*
knieperig zuinig
kniepert 1. erg zuinig iemand, 2. iemand die knijpt of erg *bang is*
kniepkonte *iemand die als erg zuinig bekend staat*
kniepköttel *zie: 'kniepkonte'*
kniepstät *zie: 'kniepkonte'*
kniepstuver *prijs ver beneden de waarde*
knieptange *nijptang*
knip 1. in uitdr.: *as 't knip = als het er op aankomt,*
 2. knip, 3. portemonnee
knipgat *gat in het wegdek*
knipmusse *witte muts van kant. Werd vroeger gedragen*
door vrouwen vanaf 18 jaar op zon- en feestdagen.
knipmutse *zie: 'knipmusse'*
knippe 1. portemonnee, 2. schuif, plat *grendeltje*
knoemen *afkluiven van een bot*
knoepert *erg groot iets*
knoeren *hard tegen een bal trappen*
knoete *knot in het haar*
knoeven *zie: 'knoemen'*
knökkelenbos *beproeving*
knökkels *knokels, vingergewrichten*
knolle 1. paard *(in ongunstige zin), 2. knol. vgl.: 'knöllegien'*
knöllegien *(vgl. van 'knolle') knolletje*
knolrape *koolraap*
knooibokse *prutser*
knooien *prutsen*
knooierd *prutser*

- knooikonte** iemand die niet kan opschieten
knorrape koolraap
knötters kreukels, valse plooiën
knup 1. vloek, 2. slag in een touw, knoop, 3. knoei (in de knup zitten)
knupdeukien zijden halsdoekje
knuren zie: 'kneuren'
köagies soldaten
koakepot grote ijzeren pot, waarin, boven een vuur, gekookt werden: voeraardappelen en de was; ook voor wecken gebruikt
koakhuus apart gebouwde om in te koken en ook om er in de zomer in te huizen (meestal bij een boerderij)
koale märk grote veemarkt die eens per jaar wordt gehouden in de herfsttijd. Vroeger in Deventer, nu in Zwolle
kolde märk zie: 'koale märk'
kolle märk zie: 'koale märk'
köanties kaantjes
koare wagen, kar
koale 1. kuil, gat in de grond. vkl.: 'kuultien'; 2. ophoping van bv. veevoer, deels in een kuil (voederkuil)
koevätte enveloppe
koetze 1. dom, onbenullig iemand, 2. kies, tand
kojak cognac. vkl.: 'kojakkien'
kojakkien (vkl. van 'kojak') cognacje
kökelen kakelen van de kippen
kolde 1. kou (zelfst. naamwoord),
2. koude (biv. naamwoord)
kolderig kouwelijk, gauw last hebben van de kou
kolde familie aangetrouwde familie
koldfiesterd koukleum
komme kom, kop. vkl.: 'kummegien'
kommen 1. mru. van kom, 2. er aankomen, bv.: kommen andrieten = te laat komen
kommies 1. volkorenbrood, 2. ambtenaar bij de belastingen
komof afkomst

- konkelefoesies** *stiekem geklets*
könningkop *bladmaag, pens, ingewanden*
kons *onlangs*
konte *kont*
kontzèel *1. onderste band om een garf, 2. deel van een paar-
 detuig (broek) om daarmee een wagen te kunnen afremmen*
kooland *stuk grasland ten gebruike van de koeien*
koorepe *touw om de horens bij de koeien*
kop *kop, kom. vkl.: 'köppien'*
kopenschop *koopwaar*
köppiekrauwen *lieflijk over het hoofd of de kop aaien*
köppiekukelen *een koprol maken*
köppien *(vkl. van 'kop') kopje, kommetje*
koptouw *zie: 'koorepe'*
kopzeel *bovenste band om een garf*
kopzeerte *hoofdpijn*
körf *korf. vkl.: 'körfien'*
körfien *(vkl. van 'korf') korfje*
körken *1. rondhangen, 2. klungelen, niet opschieten*
kösteren *1. rondscharrelen en licht werk doen, 2. kosters-
 werk verrichten*
kösterig *met veel korsten, hard gebakken*
kot *1. gesneden haver (met korrel erin), 2. kort*
kot'an *kortaangebonden, gauw geïrriteerd*
kots *onlangs*
köttel *keutel, drol*
kottens *onlangs*
köttens *onlangs*
kotter bie *dichterbij*
kotzaege *lange zaag met aan beide kanten een hand-
 vat, m.n. om bomen om te zagen. Lengte 1,5 á 2 meter.*
kouwe *1. kooi, 2. kauw, kleine kraai*
krabbe *1. schram, 2. houten blokje dat gebruikt wordt
 als afsluiting van een deur*
krappe *houten blokje dat gebruikt wordt als afsluiting
 van een deur*

- kralle** 1. pienter kind, 2. kraal. vkl.: 'krällegien'
krällegien (vkl. van 'kralle') kraaltje
krange 1. binnenstebuiten, 2. tegen de draad in, 3. slecht gebumeurd
krasgat spleet in de rok waardoor de rokzak bereikbaar is
krigelkonte vurig persoon
kreije kraai. vkl.: 'kreigien'
kreijen 1. kraaien (zelfst. naamwoord), 2. kraaien (werkwoord)
kreigien (vkl. van 'kreije') kraaitje
krentenplässien krentenbol
krentenstoete krentenbrood
kribbe voerbak voor paarden
kribbenbieter paard dat, om een of andere reden, vaak in de kribbe bijt
kreuze klokhuis
kriegen 1. nemen, pakken, 2. krijgen
krietzoer erg zuur
krikènten waterhoentjes
krikke 1. kleine, zwarte zoete kers, 2. klein, bijdehand kind, 3. toestel om een wagen op te krikken
krintenplässien krentenbol
krintenstoete krentenbrood
krissebèzen kruisbessen
kroam 1. rommel, troep, 2. kraam (op de markt), 3. kraam (bevalling)
kroambedde kraambed
kroame zie: 'kroam'
kroamvisite bezoek na een bevalling
kröppel kreupel
kröte naar, vervelend kind
krubbe zie: 'kribbe'
krukke 1. onhandig, ziekelijk mens, 2. kruk (van een deur), 3. loopstok
krukken 1. klungelen, prutsen, 2. tobben met de gezondheid, 3. mrv. van krukke

- krullen** 1. in uitdr.: 't zal d'r um krullen = het zal er om spannen, 2. krullen
- krummelen** zo werken dat er niets van terecht komt
- kruudmoes** streekgerecht met gort, karnemelk, rozijnen, kruisemunt, worst, spek en kervel
- kruun** 1. kruien van het ijs, 2. kruien bv. met de kruiwagen, 3. in de war zijn
- kuierlatten** benen, benenwagen
- kukelen** 1. vallen, 2. koprol maken, 3. kraaien
- kukenachtig** dom, ondoordacht, onbenullig
- kulen** rollen met een bal of ook bv. het kulen met een sinaasappel op Palmpasen
- kummegien** (vkl. van 'komme') kommetje, kopje
- kuulläntien** stuk land waar de jeugd goed kon kulen met Palmpasen o.a. de Olster dijkvlooiing t.o. de molen van Boks
- kuultien** (vkl. van 'koele') kuiltje, gaatje in de grond
- kulo** spel met een bal voor kinderen
- kunnig** bekend
- kunnig volk** bekende mensen
- kunnigheid** bekendheid
- kussentiek** kussentijk
- kwaakerieje** geklets
- kwaeken** 1. luidruchtig, veel en zeurderig praten, 2. kwaken
- kwaekert** 1. kleinzerig persoon, 2. klagerig persoon, 3. veelprater
- kwekken** kweekgras (onkruid)
- kwekkoe** zie: 'kwekken'
- kwekkoo** zie: 'kwekke'
- kwenne** koe of kalf met kenmerk van mannelijk en vrouwelijk geslacht (ned.: kween)
- kwoale** ziekte, kwaal
- kwoavente** kwajongens

I

labies *vervelend of lui iemand*

laen en lössen *1. laden en lossen, 2. uitdrukking voor het krijgen van veel kinderen*

laestetied *in de laatste tijd*

laete kärke *kerkdienst in de late voormiddag*

laetwaegen *iemand die altijd te laat komt*

langskommen *op bezoek komen*

lankwaegen *balk om een boerenwagen te verlengen om er zo lange voorwerpen mee te kunnen vervoeren, b.v. bomen*

lankzaege *trekzaag*

lap- en loesoamd *avond waarop men zich verschoont*

lappen *1. repareren van een lekke fietsband door het plakken van een pleister op het lek, 2. lappen, 3. ramen zemen, 4. inzetten, botje bij botje leggen, 5. een ronde vóórkomen in een wedstrijd, b.v. bij schaatsen en wielrennen*

läppieskeerl *venter met textiel*

latte *1. in vroegere tijd een lat in de winkel, waarop niet betaalde posten werden genoteerd, 2. vermoed, doodop, 3. failliet (hé is aan de latte), 4. lat als een dun stuk hout*

leef lief, aardig

lèmtig *1. levendig, 2. levend*

leertiesklomp *klomp met een leertje over de wreef van de voet*

leefhebbrieje *liefhebberij*

lefebrieje *liefhebberij*

lege *laagliggend*

legge *1. laag garven op de deel om gedorst te worden, 2. legdarm van een kip*

legge uut *de eierstok die bij een kip naar buiten komt*

leie *1. vorm van waterafvoer (leigraem), 2. soort dakbedekking (leisteen), 3. schrijfbord*

leilatte *lineaal*

leipad naam voor het voetpad langs een open afvoerkanaal
o.a. van Olba Olst

lens 1. helemaal op, uitgeput, 2. onderdeel van een oog en van een fototoestel, 3. lam (niet meer functioneren van een schroefdraad)

lepelties 1. herderstasjes (plant), 2. lepeltjes

lepeltiesplante herderstasje

leppen traag drinken

leren lappe zeemleer

les onlangs

leste laatst (op 't leste lopen = bevalling is nabij)

leu volk. Grote leu en kleine leu = de economisch, maatschappelijk meerderen en minderen.

Kleine leugies = kleine luiden

leups loops

leussien (vkl. van 'loze') open schuurtje

leutien 1. vroegere koffiemaat, 2. loodje, bv. als oormerk

lichdag overdag

lichte moane maneschijn (volle moane-nieje moane)

lichten bretels

lichters bretels

lief 1. lijf, 2. baarmoeder van een dier

liefien lijffe (vrouwenkledingstuk)

liek 1. lijk, 2. in uitdr.: liek uut = rechtdoor

lieke gelijk, egaal

liekelatte lineaal

liekstèe litteken

lién 1. lijden, 2. goed kunnen verdragen, 3. sterk zijn, bv.

't ies kan a lién = het ijs is sterk genoeg om te schaatsen

liende 1. leidse, 2. waslijn

liene zie: 'liende'

lippen 1. huilen, 2. lippen

löag leeg

loage 1. laag, bv. van stro. vkl.: 'löagien,' 2. laag, bv. de volle loage geven = de volle laag geven

löagien (vkl. van 'loage') laagje, bv. van stro

- loch** 1. lucht, 2. geur, stank
loederig 1. gemeen kijkend, 2. lusteloos
loek 1. zin hebbend, *br.* aens loek op wèzen = ergens zin in hebben, 2. luik, blinde, venster
loem drukkend (gezegd van het weer)
lökke groot meisje
loodlappe slecht, bot mes
loofhärken 1. eenvoudig werk doen, 2. aanduiding van werkzaamheden voor minder begaafden
loop 1. kippenren, 2. diarree, 3. loop
loopschute iemand die veel van huis is
loperieje diarree
lös 1. open, 2. onstandvastig, *br.* van het weer, 3. kapot, *br.* van een losse naad (löse neid), 4. los
lösse kluppel kluppel zonder eenspan bevestigd aan een kar of wagen
lösßen 1. kalf aan stukken uit de koe halen, omdat een normale bevalling niet mogelijk is, 2. lossen, *br.* van een vracht turf
lösval kade waar een schip ligt dat gelost moet worden
lotse speen
louw half warm
louw mak niet gemakkelijk, onverzettelijk
louwloene iets voor niets doen, geen beloning
loze open schuur. *vgl.:* 'leussien'
luch zie: 'loch'
luchen 1. weerlichten, 2. luchten
luchien 1. lampje, 2. geurtje, 3. buitje aan de lucht
luchte lantaarn, *m.n.* voor gebruik in de stal
luibuis lui, traag iemand
luie wievenknopen grote drukknopen, waar geen vrouwenwerk aan te pas kwam om bevestigd te worden.
Ook genoemd: vrijgezellenknopen
luiewievensteek 1. grove steek bij het naaien, 2. patroonsteek bij het breien
lukken 1. genoeg (zo kan 't wè lukken = zo is het wel genoeg), 2. gelukken

lullefikaatsie *kletspraat*

lullemeier *kletsmaajor*

luu zie: 'leu'

luzebos *1. gemeen, onbetrouwbaar iemand, 2. iemand met veel luizen in het haar*

luzemèèl *soort onkruid (melde)*

luzemilde zie: 'luzemèèl'

luzepaegien *scheiding in het haar (luizenpad)*

m

- män** *morgen*
maen *morgen*
maentied *'s morgens*
makstärven *vast en zeker (lett. ik moge sterven als het niet zo is als ik zeg)*
mallemölle *draaimolen, mallemolen*
maltenterig *kleinzerig*
mämme *speen, tepel*
mangs *soms*
manleu *mannen*
manluu *mannen*
mäntien *mandje*
märkoale *vlaamse gaai, meerkol*
märtelen *met moeite iets voor elkaar krijgen*
mässesees *marechaussee*
mauwerd *zeurpiet*
meeanmötten *een situatie beoordelen*
meegoand *behulpzaam, gemakkelijk in de omgang*
mèèl *meel*
mèèlmoes *zeurder, onsympathiek iemand*
mèèlworm *biskwietje*
meepenning *handgeld dat gegeven werd aan de meid of de knecht bij het tot stand komen van een werkovereenkomst*
meerderweggens *op meerdere plaatsen*
meernvul *merrieveulen*
meestentieds *meestal, grootste deel van de tijd*
mèètlatte *liniaal*
meie *stok of tak als perceelsafscheiding, bv. bij grasverkoop op stam*
meijen *maaien*
mekaere *elkaar*
melkoamd *tijd om 's avonds te melken*

melkbussen *bussen waarin de melk werd vervoerd naar de melkfabriek; inhoud in Olst 30 liter*
melkgrei *alles wat nodig is voor het melken*
melkkoare *wagentje waarop men de bussen vervoerde naar het weiland waar de koeien werden gemolken*
melkrikke *rek voor de gewassen melkbussen om er te drogen*
melkrit *bepaalde route langs de boerderijen om de melk af te halen voor het vervoer naar de fabriek*
melkvaeren *de melk vervoeren naar de fabriek*
melkwaegen *platte wagen waarop de bussen werden vervoerd naar de fabriek*
melk wörden *bevallen van een koe*
melkzieje *zeef boven de melkbus*
memme *speen, tepel*
menaere *elkaar*
mennigsten *datum*
mense *vrouw (ook: vrouwmense)*
merakels *bijzonder, geweldig*
mère *merrie*
mesester *manchester, katoensluweel*
mesister *zie: 'mesester'*
meshoake *meertandige haak om de mest van de kar te trekken*
messienhappen *landverovertje spelen*
mesvoalt *mestwaalt*
mèten *slaan*
met gemak *1. zo zachtjes aan, 2. gemakkelijk*
metvaeren *meerijden*
meuje *tante, oudtante*
meujte *moeite*
micheel *vervelend persoon*
middagspot *warme maaltijd*
miechel *vervelend persoon*
miegempe *bepaald soort mier, die prikkelend vocht achterlaat*
miegen *plassen, pissen*

mienieseren *verminderen*

mienpät *lett.: mijn deel, bv. veur mien pät = wat mij betreft*

mient *mijne*

miessen *handschoenen zonder vingers*

miete *1. mijt van hooi, stro e.d., 2. meisjesnaam*

mieter *lichaam, bv.: he hef op zien mieter ehad = hij heeft op zijn kop gehad*

miezen *zie: 'miessen'*

minluk *mager, dun, klein*

minnegies *aan de kleine kant, zwak*

minnendeur *doormidden*

minne-putter *slechte kerel*

minnigsten *datum*

missendeender *misdienaar*

möaltien *maaltje, bv.: möaltien bonen*

moane *maan*

moat *1. kameraad. vkl.: 'möatien', 2. stuk land*

möatien *1. (vkl. van 'moat') kameraadje, 2. oude drankmaat (1 deciliter)*

modderente *1. eend, die de modder opzoekt, 2. kind dat graag met water knoeit of in de modder speelt*

moderman *vrouw des huizes*

moekpoten *1. huidziekte bij paarden boven de hoef, 2. uitdrukking voor: opgezette benen*

moelband *muilband*

moelen *wordt gezegd van koeien die met opgetrokken lippen voorovergebogen tegen het grondholt drukken als een teken dat er slecht weer op komst is*

moelkörf *muilkorf*

moeren *vernielen*

moes *1. muis. vkl.: 'muussien', 2. boerenkool*

moezeneurtien *heel klein beetje*

moi *goede morgen, hallo*

möjte *moeite*

mölle *molen. vkl.: 'mölliegen'*

- möllegien** (vkl. van 'mölle') molentje
möllenpeerd 1. paard dat de karnemolen trekt, 2. grote, robuuste vrouw (afkomstig van een vergelijking met het paard, dat de karnemolen trekt)
mollenstappe molleklem
moo moeder
moos boerenkool
möppien koekje
motorbolle inseminator die aanvankelijk op de motor de boerenbedrijven afging
motte zeug, vkl.: 'muttien'
mottenschot varkenshok
mudde : zie: 'murre'
muijte moeite
muiten slechte koe
mundig meerderjarig, mondig
munne zeelt (vis)
murre mud, bv. 70 kg aardappels
musse 1. muts, 2. mus
mutse muts
mussenwaster iemand die de plooi- en knipmutsen wast
mutsenwaster zie: 'mussenwaster'
muttien (vkl. van 'motte') zeugje
muussien (vkl. van 'moes') muisje

n

- nachjak** kort nachtbemd
naegel 1. nagel, 2. spijker
naegelholt rookvlees
näns nergens
naens nergens
nauw 1. eng, krap, 2. precies (t luustert *nauw* = het komt er precies op aan)
nèfien (vkl. van 'nève') neefje
neijen naaien
nerig ijverig en rustig
nerigies zie: 'nerig'
neug nodig
neugen uitnodigen, bv.: loat oe nit neugen
nève neef. vkl.: 'nèfien'
niej 1. nieuw, 2. benieuwd
niejgien nieuwtje
niejmelkt wordt gezegd van een koe die pas gekalfd heeft (opnieuw melkgevend)
niejmoods modern
niejoarscheten knallen met vuurwerk bij de jaarwisseling
niejs 1. nieuws, 2. opnieuw (van niejs beginnen = opnieuw beginnen)
niejegheid iets nieuws, nog weinig gebruikt
niep bakbijltje
niets fel, vol temperament
nikkopen knikken met het hoofd
noa 1. nauw betrokken bij, 2. na
noalde naald. vkl.: 'nöaltien'
nöalen zeuren, zaniken
nöaltien (vkl. van 'noalde') naaldje
noasten 1. naaste familieleden, 2. naaste buren
noadzak zak gedragen onder de rok
noazik 1. broekzak, 2. zak gedragen onder de rok

noagrepen *met de greep het land schoonmaken van overgebleven vruchten, bv. aardappels*

noamèten *1. nameten, 2. eten, dat in slierten aan elkaar kleeft, 3. overgeven, braken na teveel eten of drinken*

noe nu

noevedan *voortaan*

nösei *een stenen ei om te lokken*

nösselen *nestelen*

nöstekuuken *het jongste kind uit het gezin (nestkuiken)*

nösteren *mopperen*

nösterig *mopperig*

nösterpot *brompot*

nötte *1. noot, 2. bijzonder mens met droge humor*

nuchter *1. nog niet gegeten of gedronken hebbend op die dag, 2. nog nooit gegeten of gedronken hebbend, bv. een nuchter kalf, 3. onbenullig, 4. niet te beïnvloeden*

nuren *wordt gezegd van een koe die verschijnselen vertoont van een op komst zijnde bevalling*

O

oal *aal, paling*

oalbèzen *aalbessen*

oale kunnigheid *bekenden van vroeger*

oam *1. adem, 2. oven (ook: oamd)*

oamd *1. avond, 2. oven*

oamoa *allemaal*

oar *oor. vkl.: 'oartien'*

oare *1. aar (graan), 2. ader*

oaren gaeren *aren verzamelen, aren lezen*

oarig *1. lief, aardig, 2. behoorlijk (als hoeveelheid), nogal veel*

oarnd *1. arend, 2. offer*

oartien *(vkl. van 'oar') oortje*

oas *1. een bijdehand, ondeugend persoon, 2. aas, 3. kaart bij kaartspel*

oasem *adem*

oaverlangs *in de lengte*

oaverluun *luiden van de kerkklok na het overlijden van een parochiaan*

oaverniejs *opnieuw*

oazen *ergens op belust zijn*

oefenschole *een soort avondcusus vroeger in Olst voor jongens en jongemannen, waar men zich bekwaamde in o.a. spreken in het openbaar, omgangsvormen enz*

oele uil *vkl.: 'uultien'*

oelewapper *1. dromerig persoon, 2. draai om de oren*

ofbekken *grof tekeer gaan tegen iemand*

ofdonderen *ergens vanaf vallen*

ofdoon *1. afzetten, bv. van de hoed, 2. schuld betalen*

ofdrögen *1. afdrogen, 2. iemand een lesje lezen, 3. iemand een pak slaag geven*

ofenten *ent van de ene boom opnieuw tot groei brengen op een andere boom*

ofetrökken *afgetrokken, sip en wit eruitziend*

- ofgoan** 1. ontlasting hebben, 2. afgaan, mislukken
oflopen op bezoek komen, bv.: kom 's oflopen = kom eens op bezoek
ofknoeven afsluiven
ofrikken afrasteren
ofstèken 1. afsteken, 2. opvallen, 3. tot einde komen, bv.: ho zol det ofstèken = hoe zal dat aflopen?
ofstärven 1. afsterven, 2. door de dood ontvallen
ofstrien bestrijden van andermans mening
oftrèen 1. door stappen lengte bepalen, 2. aftreden
ofvoeren het vee 's avonds laat nog wat toestoppen en de restanten aanvegen
ofwinnen de ander vóór zijn, bv. met het wensen van een "gelukkig nieuwjaar"
ogenbroan zware wenkbrauwen
okkeleren oculeren (bepaalde manier van enten)
old oud
olde kunnigheid bekenden van vroeger
old **voel** oud vuil, niets waard
oldeleu 1. ouders, 2. oudere mensen
oldeluu zie: 'oldelen'
older 1. vader of moeder, 2. ouder (in leeftijd), 3. leeftijd, bv.: van mien older = van mijn leeftijd
oldershuus ouderlijk huis
öliekrabben oliebolletjes
ölienötties pinda's
omboch uitschot, troep
onbezeens zonder het gezien te hebben
onbezoesd onbesuisd, wild, niet doordacht
onderende slechte kwaliteit, bv. van vee of fruit
onderdoems stiekem, langs de neus weg
onderhen onderuit, bv.: he kumt 'r altied onderhen = hij komt er altijd onderuit
onderkot kort gras te midden van lang gras in een hooiweide
ondermelk volledig afgeroomde melk

ondermusse *zwart mutsje onder de knip- of plooi- muts*
ondermutse *zie: 'ondermusse'*
onderschoer *afdak voor de achterdeur van een boerderij*
onderwiel *intussen*
ondog *ondeugd*
ongel *vet, plukvet, reuzel*
ongemak *1. ongedierte, 2. ziekte, uitslag*
onlieke *ongelijk, niet effen*
onweersbesies *kleine, zwarte insecten, die men meende waar te nemen bij naderend onweer*
onzün *smerig, onzuiver*
opbouwen *1. aanaarden met ploeg, bv. van aardappelen, 2. opbouwen*
opbrèken *1. opnieuw tochtig worden, 2. boeren, opboeren*
opdonder *klein en ondeugend jongetje*
opmieteren *maken dat je weg komt*
oppörken *kachel oproosteren*
opreijen *opsnoeien, bv. van een heg*
opscheten *opschieten*
opschötteling *opgroeiende jongere, puber*
opschunen *ophitsen*
op siet *op zij*
op stèè *1. meteen, 2. ter plekke*
op scheut *voortgang gemaakt hebbend*
opsturig *dwaars, tegendraads, onrustig*
opvoalen *opvouwen*
opvullen *opvouwen*
opzetten *1. overeind zetten, 2. opklaren (van het weer)*
opzetterties *figuurtjes van biskwie (snoep) die je in en op elkaar kan zetten*
opzolgen *1. opzadelen, 2. opkroppen*
otterdoks *rechtzinnig, orthodox*

P

paddenlubber *mesje*

paddenscheter *ontsteking aan ooglid*

padwies *eigenwijs*

padwiezen *eigenwijs kind*

paegien *weggetje*

pakken 1. nemen, aannemen, 2. bekeuring geven, 3. kussen, zoenen

päkkiesdraeger *bagagedrager op een fiets*

pan-ies *bornijs*

päppe *tepel (bij dieren)*

passé 1. goed humeur, bv.: goed te passé, 2. hersteld, bv.: bi 'j weer te passé?, 3. ongeluk, bv.: te passé kommen, 4. uitstekend, bv.: dat kump mie goed van passé = dat kan ik goed gebruiken, 5. paspoort

pät *deel, gedeelte, bv.: veur mien pät = wat mij betreft*

päsvoer *kuilvoer*

pätse *klap, dreun*

peerd *paard*

peern *peren*

penne *in uitdr.: in de penne = van plan, voornemens*

peerde *paarden*

peerdebrook *tuig om het achterwerk van een paard om de wagen te kunnen afremmen*

peerdekeerl 1. iemand die veel van paarden houdt, 2. een handelaar in paarden

peerdepad *paadje midden op de weg (verhard) waar het paard voor de kar over loopt*

peerdespul *circus*

peerdevolk *cavalerie (soldaten te paard), huzaren*

peerdezèle *paardetuig*

pekkel *pekel, zout*

pekkelhäring *zoute haring*

pellegäste *gepelde gerst = gort*

- pennen** 1. *benen*, *bv.*: *in de pennen!* = *ga eens staan!*,
2. *pennen* (*schrijven*), 3. *pinnen*, 4. *mrv.* van *pen*
- pere paarden**
- perebotten** *misvormde onderste stenen uit een steenoven*
- perekonte** *dikbil*
- perebrook** *zie: 'peerdebrook'*
- perepad** *zie: 'peerdepad'*
- perespul** *zie: 'peerdespul'*
- perevolk** *zie: 'peerdevolk'*
- perezèle** *zie: 'peerdezèle'*
- permetoasie** *familie en relaties*
- pesseel** 1. *perceel*, 2. *in de war zijn*, *bv.*: *van pesseel zijn* = *in de war zijn van emotie, van droefheid of anderszins*
- petätter** *klap om de oren, oplawaai*
- pielder** *pilaar*
- piel-ente** *klein soort eend*
- pieleboage** *pijl en boog*
- pieneköttel** *iemand die erg op de centen is, gierigaard*
- piepenpörker** *pijpschoonmaker*
- piepert** *kleinzerig mens*
- pierig** 1. *bleek*, 2. *wormstekig*
- pieties** *hoofdluizen*
- pietse** 1. *twijgje om te slaan*, 2. *veel*, *bv.*: *'n pietse wèrk* = *veel werk. vkl.: 'pietsien' = heel klein beetje*
- pietsien** (*vkl. van 'pietse'*) *heel klein beetje*
- pikdroad** *draad met pek besmeerd en gebruikt door schoenmakers en zadelmakers*
- pikkien** *Zwartepiet*
- pikstrik** *instrument om een zeis te scherpen via strijkebewegingen*
- pille** 1. *dik*, *bv.*: *'n pille brood* = *dikke snee brood*,
2. *benaming voor de dokter*, 3. *grote hoeveelheid*, *bv.*: *'n pille gas* = *een dot gas*, 4. *pil*
- pilo** *stof van katoen en linnen*, *bv.*: *'n pilose brook* = *werkbroek van pilo*

pisgreet benaming van St. Margriet; wanneer het op haar gedenkdag (20 juli) regende, dan regende het volgens het volksgeloof zes weken lang min of meer

pisgrete zie: 'pisgreet'

pispot po

pispöttien 1. haagwinde, 2. pispotje

plaetse 1. boerderij met landerijen, 2. plaats

plaete voorhoofd

plaggenhakke zie: 'platte hakke'

plas 1. plas, 2. binnenplaats van een huis

plässien 1. plasje, 2. krentenbol

plätte 1. kapje van het brood, 2. voorhoofd

platte hakke omgebogen schop om bovenste laag van de grond met eventueel gras er af te halen en te deponeren in de voor

pleren 1. smijten, 2. soppen (door modder lopen)

plère 1. vlek, 2. klap, slag

pleugien (vkl. van 'ploog') ploegje

ploog ploeg. vkl.: 'pleugien'

plump grote hoeveelheid water; wordt in Olst gezegd van de IJssel, bv.: he mut de plumpe oaver = hij moet naar Welsum

plumpe zie: 'plump'

plumpen plonsen

plumpert slechte hengelaar

plumpse zie: 'plump'

plumpies musse slaapmuts voor mannen

poateknolle 1. knollen om te poten om nieuw zaad te winnen, 2. klein persoon

poater 1. pootaardappel. vkl.: 'pöatertien', 2. pater. vkl.: 'pöatertien'

pöatertien (vkl. van 'poater') 1. kleine pootaardappel, 2. patertje

podde verwaarloosd, bv.: in de podde = verwaarloosd

podderig verwaarloosde aanblik

poepdeuze 1. plee, 2. toilet

poeperieje *diarree*

poes 1. *kat*, 2. *bult, puist*, 3. *opgeblazen gevoel*, *bv.*: *poes in de hoed = opgeblazen gevoel in de buik*

poesterd 1. *onfris persoon, niet gewassen iemand*, 2. *gemene kerel*

poesterig 1. *zich niet lekker voelend*, *bv.* *na te veel eten*, 2. *niet schoon*

poeter *iets van groot formaat*, *bv.* *een steen of een dier*

poeterkaste *steenfabriek*

pokkel 1. *lichaam, met name de rug*, 2. *pukkel, puist*

polle 1. *pol kervel (polle bie 'n hond = kervel, omdat die meestal bij het hondenhok stond*, 2. *pol*, *bv.* *een pol gras, een pluk*

pompeblaen *bladen van de gele of witte waterlelie*

ponne *nachthemd*

porre *zie: 'podde'*

pörk *klein kind*

pörken 1. *peuteren*, *bv.* *in de neuze pörken*, 2. *porren*

potbösseltien *koosnaam voor een kind*

potnät *afgietsel*, *bv.* *aardappelwater*

pot-nät *onverschillig welke*, *bv.*: *'t is mie ene pot nät = het is mij gelijk*

potsig *grappig en klein*, *bv.*: *'n potsig keerltien = een grappig klein kereltje*

potsmid *roetaanslag op een pot of ketel bij open vuur*

potteknolle *zie: 'poateknolle'*

pottenkieker 1. *nieuwsgierig iemand*, 2. *lampje boven het fornuis*

prakke 1. *priktol*, 2. *etensrest*. *vgl.*: *'präkkien'*

prakkezoasies *zorgen*

präkkien (*vgl.* *van 'prakke'*) *prakje, etensrest*

prèkevae *betweterig iemand en lang van stof*

prengel *eigenwijs iemand*

prente 1. *onaangenaam, eigenwijs persoon*, 2. *apart iemand (niet negatief)*, 3. *prent*, 4. *voetspoor*

preuze 1. *rotzooi (meestal in grote hoeveelheid)*, 2. *grote hoeveelheid*

preussien *restje, bv. van het eten*

prikkeldroad *prikkeldraad = draad voorafrastering voorzien van scherpe punten*

prinspoalste *het voornaamste, het belangrijkste*

proam *1. neusknipper, bv. om een paard in bedwang te houden, 2. boot, praam, 3. soort tafel waarop dieren geslacht werden*

proatvae *veelprater*

proatvolk *niet officiële visite*

proeme *1. pruim (vrucht), 2. pruim (tabak)*

pröttel *1. rommel, 2. groot aantal, veel*

pruus *aanduiding voor Duitser*

pufferties *oliebollen*

puntdroad *zie: 'prikkeldroad'*

punte *veerpont*

purk *pudding*

r

rabbat *oud en versleten iets, met name gezegd van een oude fiets*

rachelen *schelden*

rad 1. *rad*. Mru.: *rae*. vkl.: 'raegien', 2. *vlug, gezond*

rae(n) *raderen*

raegien (vkl. van 'rad') *raadje*

raekoele *askuil van een open vuur*

rammenten *wild en larvaaiërig stoeien*

rappen *klepperen van iets dat los zit*

rapklomp *klomp waar een barst in zit*

rappigheid *gauw, snel*

rebbel 1. *reutel*, 2. *mond*

rechte(r)voort *tegenwoordig*

ree 1. *kant en klaar, klaar gekocht (kleding)*, 2. *ree*

reet 1. *riet*. vkl.: 'reetien', 2. *kier*, 3. *achterwerk*

reetien 1. (vkl. van 'reet') *rietje*, 2. (vkl. van 'reet') *kiertje*

refelen *draad van de boontjes halen*

reifelen *zie: 'refelen'*

reikamme *haarkam of stofkam*

repe 1. *lange lijn met vishaakjes*, 2. *streng waaraan een paard een wagen trekt*, 3. *touw waaraan een dier geleid wordt*

reppel *ronde paal waar bv. koeien aan vastgebonden staan in de stal*

reppelen 1. *donderjagen*, 2. *beklimmen van een tochtige koe door soortgenoten*

reupe *ruif*

reupen *gras proberen te vreten buiten de afrastering*

reupert *een dier dat regelmatig reupt*

reuren 1. *bewegen*, 2. *voeren*, 3. *zich laten gelden*

reute *honingraat*

reutekolk *kolk om vlas in te roten*

ribbezakken *blijven zeuren om iets*

richter *korter van afstand*

- riddeneren** *redeneren*
riege *rij*
riegen 1. *aanrijgen*, 2. *opstellen in een rij*
riessien 12 *panbaringen aan een twijgje samengebonden*
rieze *rijshout*
riezebos *een bos rijshout (ongeveer een arm vol)*
riezebessem *bezem van berken rijshout*
riezemiete *stapel rijshout*
rikken 1. *afrastering*, 2. *afrastering aanbrengen*,
 3. *herstellen van afrastering*
rikkepoale *paal voor de bevestiging van een afrastering*
rikker oan *discussiëren*
rille *samengebarkte rij hooi of gras*
rimmetiek *rheumatiek*
risseleveren *besluiten*
röafien (*vgl. van 'roave'*) *korstje (op een wond)*
roan 1. *raad geven*, 2. *raden*
roave *korst op een wond. vgl.: 'röafien'*
roazekoppen *razen, veel lawaai maken*
robeten *rode bieten*
rochelen 1. *het geluid dat een moedervarken maakt wanneer zij de biggen laat zogen*, 2. *hoesten, ophoesten*
rodde 1. *krabben*, 2. *fietsen op oud karretje (liefst hard fietsen)*
rodde 1. *krabber (instrument) om haar van een gedood varken te verwijderen*, 2. *persoon die bovenstaand werk verricht*
rodolm *roestbruin water t.g.v. oer in de grond*
roebolle *soort paardestaart, heermoes (giftig voor het vee).*
Ned.: roebol
roedolm *zie: 'rodolm'*
roekert *nieuwsgierig iemand*
roene *gecastreerde hengst, ruïn*
roepe *rups. vgl.: 'rüpien'*
roesseltien *plooi, roesje*
roet 1. *onkruid*, 2. *roet*

roew en rood *onverzorgd*

roewbuis *ruw iemand*

roewen *ruw wegplukken, bv. van onkruid*

roewgiezelen *vriezen waarbij rijp ontstaat*

roewigheid *wildgroei van planten, bloemen en struiken*

roewmoos *ruw, onverzorgd iemand*

roewsten (*in uildr.*) *ten roewsten = ruurweg, ongeveer*

roezen *schatten, taxeren. Uildr. in de roeze verkopen = verkopen van vee of iets anders, waarbij het gewicht niet gewogen maar geschat wordt*

rok 1. *gammel, los*, 2. *rok*

rokken 1. *rammelen omdat iets los zit, bv. speling in een fietswiel*, 2. *mrv. van rok (kledingstuk)*

rolle 1. *rolpens*, 2. *een werktuig om de grond vastigheid te geven (landrol)*

rondumme 1. *grote snee roggebrood of krentebrood*,
2. *rondom*

ronge ijzeren staaf *op een boerenwagen om de zijschotten te steunen*

roo 1. *één are, één honderdste van een hectare*, 2. *paal die de bergkap op haar plaats houdt*

root *roet*

roppen *ruw afplukken, afrukken*

rötel 1. *praatgraag iemand*, 2. *mond*

rotte rat *ukl.: 'röttien'*

rottenstät 1. *staart van een rat*, 2. *stuk vuurwerk*,
3. *soort ronde vijl*

röttien 1. *rotje (vuurwerk)*, 2. (*ukl. van 'rotte'*) *ratje*

rössen *biezen (meervoudsvorm)*

rüpien (*ukl. van 'roepe'*) *rupsje*

S

- sammig *smeuig*
 sanderendaags *de volgende dag*
 sanderendaengs *de volgende dag*
 sappelen *werken voor weinig geld*
 saps *betekenis, waarde; bv. in de uitdr.: nit vólle saps = van weinig waarde*
 schabullen *opruimen, aanvegen*
 schabunkel *iemand die veel uithuizig is*
 schabuul *kwajongen*
 schae *schade*
 schaetsenlopen *schaatsen rijden*
 schalkbattum *denkebeeldig plaatsje in de buurt van Deventer*
 schärfies *scherven*
 schaniesen *rondkijken of er iets van je gading is, bv. op de markt*
 schärp *droad prikkeldraad*
 scharrelebonks *erop uitgaan (in ongunstige zin)*
 schèèl *1. uit de haak, 2. oogafwijking*
 scheertien *(vkl. van 'schere') schaartje*
 scheethakke *kie met bepoepde achterpoten*
 scheetholt *balk die aan beide zijden door een hoefijzer wordt geschoven, dat aan een paal is vastgemaakt; ter vervanging van een hek*
 scheidmasker *instrument om een dier te doden met een kogel of pin door de kop*
 scheffen *blaffen, keffen*
 scheffertien *waaks hondje*
 schel *1. scheef, 2. scherp, bv. schelle stem = harde stem*
 schèlen *1. verschillen, bv. in leeftijd, 2. iets mankeren, 3. iemand die scheel kijkt*
 schelle *1. schil, 2. bel*
 schemme *schaduw*

schenne *scheenbeen*

schennentrappers 1. ruwe voetballers, 2. *scheenbeschermers*

schepkörf *korf om een bijenzwerm op te vangen*

schere *schaar*. vkl.: 'scheertien'

scheuken *schuren, krabben bij jeuk*

scheurgrei *serviesgoed*

scheurties *barstjes in serviesgoed, in ijs e.d.*

scheurwärk zie: 'scheurgrei'

schiew 1. *schuw*, 2. *vogelverschrikker*

schoarpos *paal schuin tegen een andere paal geplaatst om deze rechtop te houden aan het eind van de afrastering*. vkl. 'schoarpössien'

schoarpössien zie: 'schoarpos'

schoefeldale *onderbroek van vrouwen*

schoelies *onbetrouwbaar iemand*

schoer *onweersbui*

schoeren 1. *langs elkaar schuren*, 2. *reinigen door schuren*, hv. *van klompen*, 3. *tot ontwikkeling komen van een onweersbui*

schof 1. *poos*, *tijdlang*. vkl.: 'schöffien', 2. *nek bij dieren*, 3. *koffiepauze*

schofel *schep met opstaande randen*

schöffien (vkl. van 'schof') (een) *poosje*

schol 1. *schol (vis)*, 2. *ondiep*, hv. *scholbouwen* = *ondiep ploegen*

scholte *veerpont*

scholk *schort*. vkl.: 'schölkien'

schölkien (vkl. van 'scholk') *schortje*

schons *viespeuk, smeerpoes*

schooiersmoate *soort/maat van kleding die altijd past bij iemand die niet kieskeurig is, zoals een schooier*

schope zie: 'schofel'

schossteen 1. *schoorsteen*, 2. *schoorsteenmantel*

schram 1. *mager, iel (van mens en vee)*, 2. *krab*, hv. *op de arm*

schronselen *verwonden door schaven (schaafwond)*

schup *schop, trap*

- schuppe *schop, spa*
 siepeugien zie: 'siepoge'
 siepoge *tranend oog, vkl.: 'siepeugien'*
 siewelen *slecht, langzaam eten, met name bij kinderen*
 sikke *1. puntbaardje, 2. geit, 3. kattig meisje*
 sikketrie *secretarie van de gemeente*
 simtouw *dun bindtouw*
 sjaffeur *schauffeur*
 sjanken *hulien*
 sjas *vaart, snelheid*
 sjet *sajet*
 sjockse *een vrouw die oude, te ruime kleren draagt*
 sjoksen *onbenullig overal doorheenlopen, zwaar lopen*
 släbbegien *slabbetje*
 slaeteren *laten slingeren*
 slaeterkonte *slordig persoon*
 slappen *morsen*
 sleef *opscheplepel, vkl.: 'sleeffien'*
 sleeffien *(vkl. van 'sleef') opschelepeltje*
 sleej *stroef, afgesleten, bv. sleeje tanden = afgesleten en erg gevoelige tanden*
 slemp(e) *slechte koffie, meerdere malen aangelengd met water*
 slepkoare *kar met twee grote wielen achter en een klein wiel voor (kiepkar)*
 sleppe *werktuig om het weiland mee te egaliseren*
 sleppen *slepen*
 slepper *voerman voor transport van zware materialen*
 sleten *losliggende balken boven de deel*
 sleuteren *morsen*
 sliepstätten *sluipen (van een kat)*
 slikkeren *snoepen*
 slikkerieje *snoep, zoetigheid*
 sloapmusse *een coquet wit gehaakt mutsje*
 sloat *sla*
 slodderfokse *slordige, onverzorgde vrouw*
 sloeken *1. gulzig eten, 2. slikken*

sloerig niet lekker, iets ziek, hangerig, *bv. sloerig in de bot-
ten* = lusteloos
slof 1. iets vochtig (*van het weer*), 2. koekjes die niet meer
zo erg vers zijn, 3. pantoffel
sloff pantoffel. *vgl.:* 'sluffien'
slok 1. teug, 2. slap, 3. lenig
slomp(e) grote hoeveelheid
slonde werkkleding, voorschoot
sloggat opening naar de hooizolder
sluffien (*vgl. van 'sloff'*) pantoffeltje
sluutspelde veiligheidsspeld
sluutspèle zie: 'sluutspelde'
smaens 's morgens
smeerdeuze smerig persoon
smeertodde zie: 'smeerdeuze'
smeigelen iemand naar de mond praten
smeu 1. vet (*van spijzen*), 2. lenig, 3. zacht (*van spijzen*)
smiddegs 's middags
smiegel onogelijke persoon of dier
smiegelen zie: 'smiegelen'
smiesterd geslepen iemand
smiesterig 1. vuil, gemeen, 2. vochtig, nat (*van het weer*)
smoandegs op maandag
smoesterig vies, vuil
smoksen zie: 'sjoksen'
smolt reuzel
smus verslagen, sip (*kijken*)
snaaien snoepen
snärre kattig, bijdehand meisje
snee 1. sneeuw, 2. plak brood, 3. wond, 4. *in neus of oor*
(*uitdr.:* aangeschoten door alcoholmisbruik)
snieën snijden
sniejen sneeuwen
snippe 1. watersnip, houtsnip, 2. kattig meisje, 3. oliespuit-
je, 4. was een briefje van f 100,—
snisteren spetterend geluid maken

snoesteren lekker kokkerellen, bakken
snorrebot kinderspeelgoed in de vorm van een botje uit een varkenspoot; er werden twee gaatjes ingeboord, waardoor een dunne draad of touw werd gespannen; daarmee kon een snorrend geluid gemaakt worden
snotterig 1. verkouden, neusverkouden, 2. klein, nietig
snotterkuuken 1. snotneus, snotterbel, 2. kind met wijze uitspraken, 3. kwajongen
soams 's avonds
soeps zie: 'saps'
sökke sok vkl.: 'sökkien'
sökkien (vkl. van 'sokke') sokje
sopdeuze iemand die morst
spaen spitten (achtereers spaen = spitten zonder voor)
spannevogel vlinder
spantouw touw waarmee de achterpoten van een koe werden vastgebonden tijdens het melken om schoppen tegen de melkemmer te voorkomen
spelde speld vkl.: 'speltien'
spèle zie: 'spelde'
speltien (vkl. van 'spelde') speldje
spieje spuug
spiekervet mager kind
spiele spijl, bv. om worsten aan op te hangen
spiertien 1. een klein beetje, 2. sprietje, 3. spiertje
spinnekop spin
spinnekoppen jaegen grote schoonmaak, met name in delen en schuren door spinrag weg te vegen
spinnekopsnös spinrag
spinnen 1. spinnen, 2. ook gebruikt als uitdrukking voor een week vakantie van de dienstmeiden bij de boeren, die gebruikt werd om te spinnen in het ouderlijk huis of elders
spinnevoten stuiptrekken
spleutvere afsluiter van een moerdop of van een eenspan e.d.
spochte bastaard duif

spoer spoor, karrespoor
spöllen spelen
spölling speling
spo(r)themp overhemd
spreu schraal, bv. spreue lippen = schrale lippen
sprikke zie: 'spiekervet'
sprikken kort rijshout, aanmaakhout
sproa spreeuw. vkl.: 'spröagien'
spröagien (vkl. van 'sproa') spreeuwte
spul bezittingen, met name boerderij
spullegien boerderijtje
stacken paal voor een afrastering
stammig kort en dik
stappe klem of val, bv. om muizen en ratten te vangen
stät 1. staart, 2. stad. vkl.: 'stättien'
stätterig piekerig (van haar)
stättien (vkl. van 'stät') 1. stadje, 2. staartje
stèè 1. uitdrukking om aan te duiden, dat men ergens pijn heeft, bv. in het hoofd, 2. plaats, plek
stèèks 1. onwillig, wild (gezegd van dieren), 2. onvriendelijke reactie
steense kassen Oostindische kers
steerns sterren. vkl.: 'steernties'
steernskloar heldere hemel (sterren zichtbaar)
steernties (vkl. van 'steerns') sterretjes
stek(ke)rieje horizontale balk in de koestal boven de koeien, waaraan de reppels bevestigd zijn
steuchien poosje
steurig gestadig
stief 1. stijf, 2. dichtbij, bv. stief aan de weg, 3. klein, bv. een stief kwartier
stief papier karton
stiek elastiek
stiel dikke steunpaal
stie(f)sel stijfjel
stie(f)seloamd woensdagavond als vrije avond voor de dienstboden en de knechten

stik 1. in uitdr.: nit stik = niet belemaal, 2. steil
stikke ijzeren pen in de grond voor het vastzetten van een dier

stoeken vallen, ergens tegenop lopen, stuiteren

stoepe 1. stuijp, 2. stoep

stoete witbrood

stoetenpap pap van witbrood en melk

stokamme luizenkam

stökkerig 1. hard aanvoelende kern van de rode winterbiet, 2. slecht lopend

stöltenbärg hooi- of zaadberg met vier roeden, waaronder ruimte om vee te stallen of als bergplaats te gebruiken, bv. voor aardappelen; afgebeeld in het wapen van de gemeente Olst.

stom(p) belemaal, bv. stom(p) vergeten

stomp 1. bot, bv.: stomp mes, 2. vuistslag

stönnen steunen, persen, bv. bij stoelgang

stoot poos

stöppelkatten herfstkatten (katten geboren in de herfsttijd)

stöppelhaene 1. naam van het oogstfeest, bv. gehouden in Raalte wanneer de oogst binnen is; vroeger gevierd met chocolademelk, 2. de haan die werd meegevoerd op de laatste wagen met oogstopbrengst

störig zie: 'steurig'

störk 1. groot, fors persoon, 2. ooievaar

stot(ter)koare kar op twee wielen, voortgetrokken door een paard

stramp vertakking van een boom

streep grens, bv. tussen twee landen of twee percelen grond

streppel smalle strook

streupnaegel stroopnagel

striekeband een haarband van keper om het haar onder de muts glad te houden

striekezewel lucifer (strijk en zwavel)

strik 1. strik, 2. strijklat om zeis te scherpen

strullen plassen, wateren

stug *gestadig voortgaand, bu.: stug vedan*

= *gestadig doorgaand*

stöppelland *land met stoppels, overgebleven na het afmaaien van het graan*

streupdale *onderbroek*

sukelae *chocolade*

suke(r)wottel *suikerbiet of voederbiet*

sukkwottelmešiene *machine om suikerbieten of voederbieten klein te snijden*

sulliewater *slechte koffie die vaak is opgewarmd*

suntekloas *sinterklaas*

sunteklöasien *speculaasje*

swal(m)pics *zwaluwen*

t

tachtersteveuren *achterstevoren*

taenen *tornen*

taete *zonderling, bv. 'n rare taete = een zonderling mens*

tammee *straks, zo aanstonds*

tamper *zurig*

tampig *zurig*

tandentärgerieje *iets lekkers voorzetten of voorhouden terwijl men het niet mag gebruiken*

tandzeerte *kiespijn*

tèke *teek*

tekke *zie: 'tèke'*

temee *zie: 'tammee'*

tentwaegen *wagen op vier wielen met linnen kap, waarin de passagiers twee aan twee achter elkaar zitten*

teunen *1. laten zien, 2. ogen*

tiewsigheid *afwijkend gedrag bij dieren vanwege tekort aan bepaalde voedingsstoffen*

tilderig *onvast*

tilter *schommel*

tilteren *schommelen*

tippe *driehoekig stuk grond*

titten *1. spenen, 2. aanpakken van spenen,*

3. vrouwenborsten

tittenholder *beha*

toa *taai*

toanaegel *dun velletje bij de nagel, stroopnagel*

toatolf *dom iemand*

todde *1. smerige vrouw, 2. een oud stuk textiel*

todden *1. (met moeite) wegsjouwen, wegslepen, 2. heen en weer sjouwen met iets*

todderig *1. onverzorgd, 2. regenachtig*

toedeure *dichte deur, niemand thuis*

toedoon *dichtdoen*

- toeke** *slordige vrouw*
- toeken** *komende, aanstaande, bv. toekenuêke = volgende week*
- toeksen** *iets slordig in elkaar naaien*
- toemelig** *wiebelig*
- toemoalen** *doseren, niet zoveel geven als de ander wel zou willen*
- toeren** *1. in uitdr.: bie toeren = soms, 2. voor plezier rijden*
- toessebollen** *lisdodden*
- tóéten** *loeien van de koeien*
- tongbloare** *mond- en klauwzeer (ziekte bij vee)*
- tonne** *plee*
- toodoo** *zie: 'toedoon'*
- too kriegen** *iets cadeau krijgen bij aankoop van iets anders*
- toovedan** *langzamerhand*
- törf** *1. turf, 2. maataanduiding, bv. twee törven hoge = klein kind*
- tosse** *zode*
- touwkluppel** *onderdeel van een eenspan n.l. het stuk hout waaraan de repen worden bevestigd*
- touws** *gedresseerd (met name van een aangespannen paard dat geleerd heeft te doen wat hem opgedragen wordt via aanwijzingen van de teugel)*
- trallaets** *uitgelaten, gek*
- trechte** *1. teruggevonden, 2. klaar, bv. trechte maeken = gereed maken*
- trèterkonte** *pestkop*
- tugen** *de moeite waard zijn*
- tuksen** *1. huppelen, 2. op de fiets stappen via een pin aan de achteras als opstap*
- tullen** *sabbelen op een duim of vingers of een stukje stof*
- tumelig** *zie: 'toemelig'*
- tundersteboam** *ondersteboven*
- tuntelen** *klungelen*
- tuuffien** *1. kapje van een brood, 2. stukje haar op het voorhoofd*

tuugkiste *klerenkist*
tuunhaemer *zware houten hamer*
tuuténde *uiteindelijk*
twedeweggens *op twee plaatsen*
tweedonker *schemer*
tweeduuster *eind van de avondschemering*
tweeweggens *zie: 'twedeweggens'*

U

ule *jullie*

ulk 1. *bunzing*, 2. *stommeling*, 3. *merg*, 4. *gevoelige plek in de nek bij runderen*

umdät *omdat*

um en noabic *zo ongeveer*

umme 1. *om (de wind is umme)*, 2. *dronken (he hef 'm umme)*

ummebouwen *ploegen*

ummedoon 1. *foppen*, 2. *omdoen, bu. van een das*

ummekukelen *omvallen*

ummekulen *omvallen*

ummemaeken *omspitten, omploegen*

ummespacn *omspitten*

umstebeurten *om beurten*

ummestoan *omzetten in handel of bedrijf*

ummetrekken 1. *omkleden*, 2. *omvértrekken*

umsgelik *spoedig, binnenkort*

umslieks *zie: 'umsgelik'*

umstebeurten *om beurten*

umwiel *binnenkort*

uns *viezerd, smeerpoes*

unzelig *smerig, vies, stinkend*

uudeluut 1. *aan het eind van het latijn zijn*, 2. *uit de gratie zijn*, 3. *uitgeluid (zie: 'uutluun')*

uultien *(vkl. van 'oele') uiltje*

uutboeken *opzwellen, bol staan van ...*

uutbossen *pollen verwijderen uit een weiland*

uut de brook mötten *naar de w.c. moeten*

uut de kiek *prima, uitstekend*

uut de kloeten *kommen flink groeien*

uutdökken *uutdenken*

uutdoon 1. *doorhalen van een openstaande rekening*, 2. *uitdoen, doven*, 3. *uittrekken van een kledingstuk*

uutduun *uitleggen*

uuteboekt *uitgezakt, een puist hebben*

uutende *1. uiteinde van iets, 2. slot, op slot van rekening*

uutfiegelieren *met inspanning uitdenken, uitzoeken*

uutgoansdag *vrije dag, uitgaansdag*

uutluun *de kerkklok luiden bij uitvaart en/of begrafenis*

uutponden *vlees in porties verkopen, met name na een noodslachting*

uutreien *1. luizen of neten uit het haar kammen, 2. takken van omgehakte bomen klein hakken*

uutsloan *verspochten (door vocht bederven)*

uutspiejen *uitspugen, uitspuwen*

uutstukken *1. nieuw stuk stof op kleding aanbrengen, 2. een uitbrander geven*

V

vae vader

vaeke dikwijls

vaen rijden met kar of wagen

vaeren rijden, varen

van 1. achternaam, 2. dit, deze, *bru. van de wêke = deze week*, 3. van

vaneigens vanzelf

vanmaen vanmorgen

vanmirg vanmiddag

vanniejs opnieuw

vanoamd vanavond

värkensschot varkensbok

vasseloamd vastenavond

vässien versje, strofe

vaste 1. alvast, 2. heel zeker, *bru. vaste woor = heel zeker waar*

vestigheid zekerheid

vätte haarsliert

vedan verder, *bru. aait vedan = steeds maar door*

vedoon verdoen, verkwisten, nutteloos doorbrengen

veduite vierduut (een halve stuiver)

vedrag (op zijn) gemak

veerel 1. vierde deel, 2. vierde deel van een uier

veerten verte

veerze vaars

vegangen vorige, *bru. vegangen wêke = vorige week*

vehoalen verhouden, zich verhouden tot ...

vehollen zie: 'vehoalen'

veile dweil

veilen dweilen

vejaegen 1. de verkeerde weg nemen, 2. wegjagen, verjagen

veklongeld verprutst, verknoeid

veklungeld zie: 'veklungeld'

veknötteren *1. verkreukelen, 2. inwendig plezier hebben*
 veknuppen *weigeren*
 vekollen *verkouden*
 venaem deftig
 venaemelijk *vooral*
 vente *jongens*
 veldhoonder *patrijzen*
 venemstig *waakzaam, opmerkzaam, pienter*
 veralderceerd *verbouwereerd, in de war*
 ve(r)knötterd *verkreukeld*
 vermoeren *zie: 'moeren'*
 ve(r)plädden *platlopen (iets in kwaliteit aantasten door er telkens nodeloos overheen te lopen)*
 ve(r)tréén *eindje lopen, vertreden*
 veruweneerd *kapot gemaakt*
 ve(r)wierd *verward, stormachtig (van het weer)*
 ve(r)zeuten *verzachten, iets goed praten*
 veschot *opeenvolgend*
 veslaeteren *verliezen, verwaarlozen*
 vesloeken *verslikken*
 vespikken *zich op iets verheugen*
 vetestewieren *vermielen, ruïneren*
 vetodden *wegslepen van klein spul, verplaatsen van iets*
 vetpriezen *het bezichtigen en prijzen van een geslacht dier bij de burenen door de mannen onder het genot van een borrel. Uitr.: foi wat 'n vet = och, wat veel vet*
 vevät *ergens op bedacht zijnde*
 veurbalken *het voorste gedeelte van een hooizolder of een korenzolder*
 veurhoalen *1. lang duren, 2. voorhouden, 3. (bij jagen) ge-weer richten een eindje vóór het object, 4. voorleggen*
 veurhollen *zie: 'veurhoalen'*
 veurhuus *woongedeelte van een boerderij*
 veursloan *een voorstel doen*
 veurten *in uitr.: van te veurten = van te voren*
 veutien *(vkl. van 'voot') voetje*

veweien 1. in een andere wei doen van het vee, 2. verwaaien
vezee rotje (vuurwerk)

vezitten 1. kans voorbij laten gaan, 2. ergens anders gaan
zitten

viëfkop maatbak voor o.a. aardappelen (5 liter)

vieketuukkien bedstede meestal vlak naast het haardvuur;
ook dikke gordijnen en deuren ervoor, zodat men geen kou
kon vatten

vimme 1. 17 gasten (ieder 6 garven) koren, 2. 13 hopen
(ieder 8 bossen) rijshout

vingerkold erg koud, gure koude

vinnig 1. bijna, 2. snerpnd, 3. bij de hand

vlakke hand binnenkant van de hand

vlakke klap rake klap met binnenkant van de hand

vläkkien plakje, kv. van worst

vlege vlieg. vkl.: 'vlegien'

vlegien (vkl. van 'vlege') vliegje

vleis vlees

vleisgavel soort vork om een rits worsten, hangend aan een
spijl, aan de zoldering te hangen of er af te halen

vlicjen netjes opstapelen, kv. garven in een zaadberg

vloch 1. vlucht, groep, 2. sprong, kv. van een paard

vlugge fit (mit zo vlugge = een beetje ziek)

voale vrouw

voalt mestvaalt (ook: mesvoalt)

voel 1. nageboorte bij een dier, 2. bebroed, kv.: 'n voel ei
= een bebroed ei, 3. gemeen

voeshansen vuisthandschoenen, wanten

voesrozen pioenrozen

voeswos soort worst, gemaakt van lever, kaantjes en meel;
wordt warm gemaakt en uit de hand gegeten

völle veel

volle zie: 'voale'

volluk 1. visite, 2. volk, 3. uitroep waarmee men zich aan
de deur meldt bij gebrek aan een huisbel

voort 1. meteen, dadelijk, 2. aansporing om door te gaan

voortvaring *het hele bezit*

voot *voet. vkl.: 'veutien'*

vot 1. *weg, bv.: votmaeken, votgaan*, 2. *ziek, bv.: he hef 't dikke vot = hij is behoorlijk ziek*, 3. *aansporing om weg te gaan*

vrange 1. *nierontsteking bij koeien*, 2. *zuur, wrang*

vrèè 1. *vrede (geen oorlog)*, 2. *instemming, bv.: doar he'k vrèè mee = daar kan ik mee instemmen*

vrem'n 1. *vreemde*, 2. *zonderling*

vreuten 1. *hard werken, bv.: 'n vreutert = harde werker*, 2. *omwoelen van het land, bv. door de varkens*

vriedes *op vrijdag*

vriejdes *zie: 'vriedes'*

vrieje *wreef*

vrogger *vroeger*

vrogkärke *vroegmis (r.k.), eerste dienst op zondagmorgen*

vrolleu *vrouwen*

vrolluu *vrouwen*

vruchen *weide afrasteren*

vruchten *zie: 'vruchen'*

vul *veulen. vkl.: 'vullegien'*

vullegien *(vkl. van 'vul') veulentje*

vullen 1. *vullen*, 2. *veulen krijgen*, 3. *veulens*

vuste *zie: 'vaste'*

W

- wachen** 1. tijd hebben, 2. wachten
waegenbröt achterschot van een boerenwagen
waegenkissien kistje voorop een boerenwagen, als zitplaats en opbergruimte
waegenronge ijzeren steun voor de ladders van een boerenwagen
waerdoel pas op!
waeren zich in acht nemen, oppassen voor ...
wa'k wat ik ...
wallee wat zeg je?
wanne wan (platte mand die door schudden het kaf van het koren scheidt)
wärfholt soort wilgenhout als opslag
wärk werk
wärke in uitdr.: te wärke gaan = te keer gaan
wärken 1. inspanning, bv. persen van koeien bij het geboren worden van een kalf, 2. effect krijgen, bv.: 't begint te wärken = het begint effect te krijgen, 3. werken, arbeiden
wärkien 1. patroon, motief, 2. werkje, karweitje
wärre in uitdr.: in de wärre = in de war
washäntien washandje
wasböd geribbeld wasbord
wasbössel borstel om de was te boenen
wasläppien washandje
wasplanke glad wasbord
wasseldoek vaatdoek
wateroare waterader
watte zie: 'wallee'
watteweggens op sommige plaatsen
weekzerig kleinzerig
wèelde weelde
wèèn zijn
weer 1. weersgesteldheid, 2. terug, bv.: he was 'r betieds weer = hij was vlug terug, 3. opnieuw

wecrummebollen opnieuw tochtig worden van een koe, die na een eerdere dekking niet bevrucht is geworden

weiger zwak, niet stevig

welteren zich op de rug wentelen (paarden)

wepse wesp

wèteren het vee te drinken geven

wèterkalf kalf dat alleen met melk wordt grootgebracht

wèterkolk kolk als drinkplaats voor het vee in de weide

wezeboom paal in de lengte gelegd over een vracht koren of hooi om zo de lading bij elkaar te houden

wichter kinderen

wied 1. verweg, 2. wijd

wieder venter of wijder

wiederop verderop

wiedhen ver gevorderd, bv. bij het in verwachting zijn

wiedvot verweg

wiedwaegns wagenwijd

wieme plaats aan de zoldering in de buurt van een schoorsteen om vlees op te hangen

wiere 1. in uitdr.: in de wiere = in de war, 2. wier

wierstrubbe draai in het haar, kruin

wille 1. plezier, bv.: vólle wille = veel plezier, 2. wil

wimme zie: 'wieme'

windbuul opschepper

winnen 1. winnen, 2. vooruitgaan, voortgang maken, 3. oogsten van hooi

wippe 1. slaapplaats voor de knecht boven de stal, 2. wip als speeltuig, 3. onzekerheid, bv.: op de wippe zitten = het kan naar twee kanten uitvallen

wipstättien kwikstaart

wipstättien kwikstaart

wisse zeker

wissigheid zekerheid

witte biejen sneeuwvlokken

woage 1. weegschaal, 2. hefboom om de bergkap op haar plaats te brengen

woaraens waarergens?

woräns zie: 'woaraens'

woarnemmen 1. plaatsveruangen, 2. iets waarnemen

woj wil je?

wos worst

wosspiele stok om worsten aan te rijgen en op te hangen

wottel 1. peen, 2. wortel van een boom

wule wij

Z

- zabben *zuigend likken*
 zächies *zachtjes*
 zaddook *zakdoek*
 zaege *zaag, vkl.: 'zaegien'*
 zaegemölle *zaagmolen*
 zaegien *(vkl. van 'zaege') zaagje*
 zaeke *zaak*
 zaekien *1. zaakje, 2. weinig soeps*
 zäkkien *zakje*
 zät *1. best, bv.: det kan zät = dat kan best, 2. genoeg, ver-
 zadigd, 3. dronken, 4. verleden tijd van "zitten"*
 zee *1. zij (enkeelvoud), 2. zij (meervoud)*
 zeegraem *brede sloot evenwijdig aan een wetering*
 zeek *ziek*
 zeerte *pijn*
 zeibel *slecht, bv. van de koffie of een koe*
 zeien *zaaien*
 zeier *zaaier*
 zeifelen *kwijlen*
 zeiferen *zie: 'zeifelen'*
 zeisen *zeis*
 zeivat *vat waaruit het zaad of, de kunstmest wordt uit-
 gestrooid*
 zeizoad *zaaizaad*
 zèle *paardetuig*
 zeugien *kleine zeug*
 zeujgien *rotzooi, zootje*
 zeute melk *volle melk*
 zeutemelkskälfien *kalf, dat met volle melk wordt groot-
 gebracht*
 zeveren *zie: 'zeifelen'*
 zeuten *1. naieveling, iemand die alles goed vindt, 2. een
 mooi-prater*

zich 1. werktuig dat lijkt op een zeis, maar met één hand wordt bediend met een handgreep die loodrecht op het snijvlak staat; wordt gebruikt om er koren mee te maaien (Ned. zicht), 2. zicht, gezichtsvermogen, kijk op iets
zieje 1. zeef, met name om melk te zeven, 2. zij, bv.: een zij spek = stuk spek van bepaalde vorm en afmetingen
zinkzoeze klap, mep
zinnig mak
zinnug mak
zoad graan, zaad
zoale zool
zodden druilerig regenen
zodderig druilerig
zodoanig 1. zodoende, 2. als zodanig, in die functie
zoegen zuigen
zoepen 1. drinken van dieren, 2. drinken, bestemd voor dieren, 3. zuipen, teveel alcohol drinken
zoeptodde zuiplap
zoer zuur
zoerbrand overtollig maagzuur
zoerkool zuurkool
zoerkoolsteen steen gelegd op de zuurkool in een ton of in een vat
zoerkooltonne ton waar zuurkool in gemaakt en bewaard wordt
zoeze 1. gebak, 2. sloom iemand
zökke 1. slappeling, 2. sok
zolt zout
zoltpöttien zoutpotje
zomp voerbak
zönne 1. zon, 2. zoon
zo'nt zo één
zörge 1. leunstoel, bv.: in de zörge zitten = in de leunstoel zitten, 2. zorgen, bv.: in de zörgen zitten = in zorgen zitten
zotoove(r)dan zo zachtjes aan, langzamerhand
zotte smeervet

zukke *zulke*
zundes *op zondag*
zunne *zie: 'zönne'*
zunnes *zie: 'zundes'*
zwak *1. lenig, 2. zwak*
zwalm *walm*
zwalmen *walmen*
zwälpjen *zwaluw*
zwatte *verweerde vochtplekken in stof of op muren*
zwiemelen *wankelen*
zwiemelig *wankel, duizelig*
zwil *1. bij elkaar geharkte rij booi of gras, 2. eelt, 3. taaië
rand aan vlees, zeen*
zwille *zie: 'zwil'*
zwoare *zwoerd*
zule *zij (meervoud)*
zullie *zie: 'zule'*
zuugpapier *vloecipapier, vliegerpapier*
zweerdericje *infectie*
zweppe *zweep*
zweptolle *zweeptol*
zwocke *twijg, buigzaam stuk hout*